

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A közjog és a zseb.

Budapest, november 2.

(s.) Akármilyen véleménye lehet az embernek az osztrákok felől, azt az egyet nem lehet tagadni, hogy önzésükben, anyagi érdekeik védelmében valami imponáló brutalitás van. A magyar ember, különösen a budapesti, még ha szidja is az osztrákokat, akaratlanul is utánozza. Nézzünk csak körül Budapesten, mindenfelé az osztrák izlés, — vagy inkább izléstelenség — osztrák szokások, osztrák erkölcsök utánzását látjuk, az építkezésben, öltözködésben, üzletekben, mulatóhelyeken és a társaságokban is. Vad sovínisták sem röstelnek buta bécsi kuplékat dudolni, bécsi módi szerint öltözködni. Ellenben az osztrákoknak egyetlen nagy, nemzeti érnnyét, a közgazdasági sovínizmust csak nem bírjuk eltanulni tőlük.

Osztrák nemzeti érnnyéről beszélünk, holott osztrák nemzet nincs is. Ám abban az egyben találkoznak németek, a csehek, liberálisok, klerikálisok, szlovének és lengyelek, hogy a zseb szent érdekeiért félre kell tenni minden nemzeti torzsalkodást, politikai ellentétet. És a zsebről lévén szó, a veszekedő osztrák nemzetiségek nem az ellenséget látják egymásban, hanem ellenségüknek az ellenségét. Ez az ellenség a magyar. Ennek az ellenségnek a gyűlöletében valamennyien egyesülnek. Akik különben ádáz háboruságban marakodnak, valamennyien együtt marnak minket, ha gazdasági önzésük szóval meg.

Szó sincs róla, hogy a nemzeti együttérzésnek ezt a semmiképp sem ideális fajtáját követendő példaképpen állítanók a magyar közvélemény elé. Jaj volna nekünk is, ha csak az anyagi érdekek tudnák mozgásba hozni a lelkeket és egy akaratra birni az

elméket. De viszont az is baj, hogy nálunk mindennel lehet egységes közvéleményt csinálni, csak éppen anyagi érdekeink hagynak hidegen bennünket. Az osztrákok példáját tehát nagyon jó lenne tanulságképpen megfigyelni legalább, ha követendőnek nem tartjuk is. Mert annyi szent, hogy az osztrákok, az ő örökös nyelvkérdéseikkel, politikai szertehuzásokkal gyarapodnak az anyagi javakban, mi pedig, nagyra tartott nemzeti egységünk mellett sehogysem tudunk gazdasági inferioritásunkból fölemelkedni.

Az osztrákok önzésének gyönyörű ermutatványa például a *bosnyák vasutak* sokat emlegetett kérdése. Micsoda kemény háborúság volt ebben a kérdésben a magyar és az osztrák kormány között, azt csak most kezdik látni itthon, akik a bécsi lapokat olvasák és kiolvassák belőlük az osztrák közvélemény kinos meglepetését, elfojtott dühét azon, hogy az osztrák érdekek egyoldalú érvényesülése nem akar sikerülni. Ebben a kérdésben valóságos háborgása volt odaát az indulatoknak. A kormányt valóságos terrorizmus vette körül minden oldalról; fenyegetések röpökdték a feje körül arra az esetre, ha engedni merészel. Ez a terrorizmus, ez a fenyegetőzés nagy segítsége volt Koerber urnak. Itt, minálunk a közvélemény teljes apátiával nézte az egész dolgot. Meg vagyunk róla győződve, hogy ama bizonyos bugojno—spalatói vasut egész szépen kiépülhetett volna, a nélkül, hogy a magyar közvélemény egy tiltakozó szóra érdemesítette volna az egész dolgot. Nem közjog az, nem is helyi érdek, sem semmiféle mandátum nem ment volna miatta veszendőbe. Azzal ki törődik Magyarországon, hogy ismét olyan dolog készülődik, mely újabb dokumentuma lenne annak, hogy Magyarország csak fizet Boszniáért, csak vi-

seli az okkupáció terheit, de semmi haszna belőle; az okkupált tartományokban Ausztria az egyedüli ur, ott minden nálunk nélkül, sőt ellenünkre történik. Szerencse, hogy a magyar kormány, az eddigi kilátások szerint, a magyar közvélemény támogatása nélkül is elég erős tudott lenni arra, hogy Magyarország jogát és érdekeit megoltalmazza az osztrák kapzsiság ellen, amely már előre is siratja az új vasut mentén elveszítendő aspirációit. Reméljük, hogy lesz is oka erre a sírásra.

Nagyon érdekes tünet volt a tegnapelőtti befejezett osztrák iparosgyűlés, amelyen csodálatosan érett, komoly politikai nézetek szólaltak meg. Mi folyvást csufoljuk, lenézzük az osztrákokat az ő politikai éretlenségük, iskolázatlanságuk miatt és nem veszünk észre, hogy rögtön igen kiváló iskolázottságról tesznek tanúságot, mielőtt gazdasági kérdésekről van szó. Azon az iparosgyűlésen csak úgy röpökdték a bölcs intelmek a dulakodó politikai pártok felé, amelyek pedig valamennyien képviselve voltak a gyűlekezetben. És kiadták a jelszót, hogy az új országgyűlésen olyan politikai klubot kell alakítani, amelyben minden párt részt vegyen az osztrák ipar együttes érdekeinek védelmére. Lám, ezek a politikailag iskolázatlan emberek ismerik a saját erejüket; tudják, hogy miben számíthatnak reá és egymásra. És ismerik a mi gyengénket is, mert ha nem ismernek, akkor nem merészeltek volna olyan követelésekkel előállni, amelyek egyenesen provokálnák a magyar részről való visszatarolást. Nyíltan hirdették, hogy a közös vámtérület gyarmatává tett bennünket Ausztriának; nyíltan követelték, hogy az osztrák kormány lépjen fel a mi iparpártoló kísérleteinkkel szemben, mert ezek az osztrák ipar jogait sértik. És az osztrák kormány, amely a miniszterelnök és a

T Á R C A.

Beöthy Algernon.

1839—1900.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Akiről a képviselőház elnöke holnap a legszomorubb jelentést teszi: a t. Háznak legvidámabb embere volt. Algernonná is csak most lett, amikor már nincsen, mert amíg élt, mindig csak Aldzsi volt. Sokat vesztett ugyanis ez az érdekes ember s a gazdagságából is kiesett, de nem vesztette el soha a jó kedvét s még a fiatalágát sem. Hatvan esztendővel fiatalabbnak látszott és fiatalabb volt, mint azok a fiatal *honatyák*, akikkel szemben ő magát néha *honfunak*, néha meg éppen *hongyermeknek* nevezte. S az volt talán a titka, hogy nem ismerte a nagyképűséget s másokban éppen a nagyképűséget tudta fölségesen perszifálni. Ebben a tekintetben klasszikus volt az a komolysága, melylyel a véderővita idején fölkapott szokást, a nagy beszédek mellé kijáró pohár víz rendelkezését a legzivatárosabb napokban le tudta járattani. Mikor már az öreg *Csotár* Zsiga is azon kezdte a beszédét, hogy a szolgálval egy pohár vizet hozatott, Beöthy Aldzsi nem állotta tovább és senkinek se szólt a tervéről, de feliratkozott. Aztán kiment a folyosóra és kitünően tudta adni az izgatottat.

Megrohanták nevére az ismerősei:

— Mit? Már te is beszélsz, Aldzsi?

— Hagyjatok békében — rivalt rájuk Beöthy Aldzsi. Nem értem, hogy egyáltalán nem tudtok komolyak lenni. En is elég jókedvű volnék, de ilyen komoly időkben megtalálom a komolyságomat.

Rászóltak:

— Aldzsi! Te vagy-e csakugyan?

— Én vagyok és kimélhetnétek, mikor látjátok, hogy ugys lámpalázam van.

Aztán bement a buffete és fölhajtott egy pohárka cognacot. Aztán fölsett a könyvtárba és régi foliánsokból egész csomót nyalábolt fel. Aztán fölkereste Futtkait s perecek suttogott-buttogott neki a legkomolyabb képpel. Aztán visszasietett a terembe és figyelt és jegyezgetett. Aztán köhécselt és krárogott esodolatos igazsággal. Aztán felugrott és mondott valamit a teremörnek.

S a nagy pillanatra megtelt a terem. Beöthy Aldzsi fog beszélni. A szüzbeszédét mondja. Ki tudja, mi célja van vele a generalisnak!

Végre rája került a sor. A szolgál két pohár vizet állított melléje. Beöthy Aldzsi ivott az egyikből. Aztán ivott a másikkól. Aztán megint krárogott. És szólt:

— T. Ház! Az előttem szólott képviselő ur rossznak mondotta a törvényjavaslatot és nem fogadja el. En jónak mondom és elfogadom. Meglássuk, melyikünket igazolja a jövő? Es most, mivel mások talán nem tennék meg nekem ezt a szívességet, én kérem az elnök urat, hogy nagy beszédem után *adjon öt perc szünetet*.

Szólt és leült. S abban a szertelen kacagásban, mely most megindult, egyszerre két nagyképűség merült el: a *pohár viz* és az *öt perc*.

Igy tudott ez a vidám ember tréfálni. Még haragudni sem lehetett rá sohasem. Mert senkit sem bántott, még közbeszólásokkal sem. Ezt a parlamenti műfajt, melyben még Várossy Gyulának is lehetnek sikerei, Beöthy Aldzsi egyáltalán megvetette. Az ő speciális zsánere a — *közbenzés* volt. Más közbeszól és közbekiált, ő csak közbenézett. De az a nézés egyszerűen mesés volt. Mikor az első néppárti feszkék megérkeztek, de már korábban is, a *Zelenyák-korszakban*, az volt a parlament legrendesebb taktikája, hogy nem is hallgatott a szónokaira. Komolyan se akarta őket venni. Rendre szökdöztek az emberek a teremből. Csak Beöthy Aldzsi adta meg nekik a tiszteletet,

ő közvetlen szomszédságukba ült s olyan *áhtal-tal* nézett fel hozzájuk, mintha minden szavuk kinyilatkoztatás volna. Néha még a könnyeit is törülte meghatottságában. S egy szóval, egy mosolylyal nem árulta el, hogy tréfa volna. Körös-körül pedig csak úgy dülték az emberek a nevetéstől.

De ha mindig vidám volt, a vidámsága nem volt öncél, csak eszköz. Mélységesen hü szív lakozott ebben az emberben s akibez politikai csudálattal tekintett fel: az ő generalisát szolgálta ő vidám ötleteivel, aranyos tréfaival. Mint ahogy Csernátóny méregbe mártott tollal szolgálta a hatalmas miniszterelnököt, Beöthy Aldzsi az ötleteivel szolgálta. Ez volt az ő fegyvere. S nem igaz, hogy fegyvere sohasem bántott. Mindig őlt az, de sohasem tévedett. Jó barát, vagy tiszteletre méltó ellenfél Beöthy Aldzsitől sebet nem kapott. Mindig tudta ő, hogy kiket szabad és kiket kell sebeznie. De azokkal el is tudott bánni. S nem úgy, mint epigonjai, hogy anekdotákkal torkolta volna őket le; ő maga *csinált* anekdotákat. Mint ahogy gróf Andrássyról mondták, hogy nem irt, de csinált történelmet: Beöthy Aldzsi is kontárnak tetszett volna például Förster Auréllal szemben is az anekdota-mondásban, de *helyzeteket* tudott teremteni, amiknek anekdotás ereje elpusztíthatatlan.

Mikszáth Kálmán megírta annak a németnek történetét, akit a Schulerlein küldött Zay Adolffhoz, hogy kalauzolja a szászok között s aki tévedésből egy *magyar* Zayhoz került. Ez a magyar Zay pedig csak érezte, hogy milyen kitünő fogást tett, de kihasználni nem tudta. S akkor — Beöthy Aldzsi került az útjába. A szabadelvű klubban találta.

Uresek voltak a termek, meséli Mikszáth, csak az egyik szögletasztalnál ült még két bajvivő, tartit játszva. Beöthy Algernon volt és Krajcsik Ferenc.

— Hogy játszhattok ilyen veszekedettmelegben?

— Hja, mi még valamikor télen ültünk le — mentegőzött Beöthy, a sűrűn beirt fekete táblára mutatva.

kereskedelmi miniszter képében jelen volt, nem próbálta meg, hogy ezeket a lehetőségeket egy szóval is mérsékelje. Az osztrák kormány türi, sőt szívesen látja, hogy ilyen jelszavakkal korteskednek a választások küszöbén, mert tudja, hogy ha valamivel még lehet az osztrák hazafiságot életre kelteni, akkor a gazdasági kérdések kiélezése ez az életre keltő csodaszor. Próbálna valaki minálunk az *egységes* magyar nemzetet egy táborba hozni egy gazdasági kérdésben!

De hiszen még csak komoly érdeklődést is elvtelve látunk egy-egy gazdasági kérdés iránt. Beszéltünk most néhány héti agrár és merkantilista háborúról. Tessék csak megkérdezni a két táborból valakit — nem a vezérek, hanem a közkatónák közül — hogy mi hát az agrárius, vagy merkantilista hitvallásának tartalma? Ezer a valószínűség egy ellen, hogy tisztára *politikai* jelszó lesz a felelet. Az igazi agrárius és igazi merkantilista érdekek csak kevés embert hoznak tűzbe, az egész nemzetnek egyetemes közgazdasági érdekei pedig, sajnos, még kevesebbet. Az *önálló vámtérület* sokáig merőben pártpolitikai jelszó volt. Most egy idő óta, hála Istennek, kezd egy kissé kibontakozni egyoldalú mivoltából; de még mindig megmarad jelszónak. Az *iparpártolás* jelszava sorakozik mellé másodikként, mint olyan, amely bizonyos általános érvényességre tudott szert tenni. De a nagy lendülettel, okos tervszerűséggel, erős hittel és szívóssággal megindított iparpártolási akció még mindig csak szörvényszerű eredményeket tud felmutatni; a közgazdasági sovinizmus teljes felbredése még mindig nem következett el. Ausztriában szinte nagyobb felfordulást okoztunk vele, mint itthon. Ez ugyan örvendetes, mert azzal a kilátással biztat, hogy a túlról jövő arcátlan provokációk jobban felkorbácsolják itthon a közlelküismeretet, mint a nemzeti mozgalom apostolainak lelkesítő szövegata. De ha így lesz is — szeretnők hinni, hogy így lesz — még akkor sem látjuk megvalósulva azt a kívánságunkat, hogy *egyes* közgazdasági kérdések legalább is annyi érdeklődést tudjanak támasztani, mint egyes közjogi kérdések.

Jó lesz hát valahára egy kissé gondolkoznunk a felől, hogy a nemzeti közérdeklődést igyekezzünk gyakorlatibb irányba

— Ki van itt a kormány tagjai közül? — (kérdészte a magyar Zay).

— Senki. Azok nem agilis emberek.
— Hát ki csinálja most a dolgukat?
— Tudom is én! Milyen hivatalt akarsz?
— Egy németem van otthon. Azért jöttem, hogy mit csináljak vele?

— Tömesd ki!... Quart felső!
— Egy titkos ügynök, — folytatta Zay — akít a Schulverein küldött.

— Bámom is én... quint és tere.
— Tévedésből én hoztam jött.
— Hohó! — kiálta Beöthy, elesapva a kártyákat s kirugva maga alól a széket... *Tévedés? Hisz ez akkor az én vesszortom!*

Es elküldte a Schulverein németjét *nyugta* élében *csupa magyar* *székhöz*. Úgy ment haza az ügynök, hogy nincs jobb nép a magyarnál s csak a szász olyan telhetetlen. De persze egyik magyar érzelmű szász csak nyugta ellenében adta át a németet a másiknak és elégedetlen szásznak közelébe se juthatott.

Hát ilyen *teremtő* vidámság lakott Beöthy Aldzsiban. S azért szerette mindenki és megbecsülték azok a hatalmasok is, akiket ő csak a vidámságával tudott szolgálni. A híre, az örök ifjúsága s az örök jó kedve tartották őt akkor is magasban, mikor már változtak az idők. A pozícióját megtartotta, de egy kissé mégis elvonult. A szegénységben nem akart ismerősöknek terhére esni. Ritkábban járt a Házba. A nyáron beteg lett. A szíve támadta meg. S ma reggel Felesüth-ről Beöthy Pál szolgabíró, az Aldzsi fia, azt telegrafálta a képviselőház elnökének:

Atyám, Beöthy Algernon, ma reggel 3^{1/2} óra-kor meghalt.

Tehát most már egészen elvonult. A képviselőház ormról gyászlobogó hirdeti Beöthy Algernon halálát. S holnap az elnök megteszi a legszomorúbb jelentést a legvidámabb emberről...

terelni. Tanuljunk a bécsiektől ne csak buta divatokat, eggyüjű gassenhauereket, hanem egy kis egészséges önzést is. Azért még mindig marad hely a lelkünkben a magasabb, eszmei érdekeink védelmére is. Vigyázzunk a közjogainkra, vigyázzunk a zsebünkre is.

BELFÖLD.

A boszniai vasutak. Bécsből táviratozza tudósítónk, hogy a kormány tagjai ma délután dr. Koerber miniszterelnök elnöke alatt tanácskozást tartottak.

A *Neues Wiener Tagblatt* holnapj számában az osztrák minisztertanácsossal kapcsolatosan a következőket jelenti:

Holnap és holnapután folytatni fogják a közös miniszteri tanácskozásokat a boszniai vasutak tárgyában *Budapestben*. A magyar miniszterek, akik már többször voltak Bécsben a boszniai vasút-építési kérdésnek megbeszélésére, most a magyar képviselőház ülései miatt nem távozhatnak Budapestről, ezért utaznak a közös miniszterek az érdekelt osztrák miniszterekkel Budapestre. A legutóbb tartott közös miniszteri tanácskozás óta sem sikerült a két kormány között levő ellentéteket kiegyenlíteni a boszniai vasutahálózat kiépítése tárgyában s előreláthatólag ezután sem fogják egykönnyen összeegyeztethetni a fontos gazdasági érdekek érvényesítése során felmerült elvi differenciákat.

Bécsi tudósítónk táviratozza: Ma este a politikai körökben azt híresztelték, hogy miután a két kormány között az ellentéteket kiegyenlíthetetlenek s aligha fogják azokat a budapesti tárgyalásokon átbárhajtani, úgy az osztrák, mint a magyar kormány is elhatározta, hogyha az alkudozások véglegesen megüszülnek, akkor a felségnek *beadják lemondásukat*. Sok hívrő talált ez a híresztelés, amikor kitudódott, hogy a ma délután tartott minisztertanácsoson kizárólag a boszniai vasutépítésről és a két kormány között levő ellentétekről volt szó.

Bécsi tudósítónk e jelentéséhez röviden csak a következőket jegyezzük meg: Lehetséges, hogy az osztrák kormány, nem tudván egyoldalú kívánságát érvényesíteni, lemondási szándékkal foglalkozik. A magyar kormány már az eddigi tárgyalások során is olyan mértékben biztosította a magyar érdekeket, hogy a kabinetkérdés felvetésére gondolnia sem kell, aminthogy nem is gondol reá.

A tisztességtelen verseny ellen. A kereskedelmi minisztériumban összeült anélkül ma tovább tárgyalta a tisztességtelen verseny ellen irányuló törvényjavaslat részleteit. Egyuttal a megtorló intézkedések felett folyt a vita, amelvét mindvégig alapos, szakzerű és higgadt felszólalások jellemeztek. A tanácskozást holnap délután folytatják.

Beszámoló. Oklándról táviratozzák: *Heltai* Ferenc, az oklándi kerület országgyűlési képviselője október 31-én kezdte meg hat napra tervezett beszámoló körúját. A választók mindenütt lelkesedéssel fogadták beszámolóját.

Szentpály Jenő, a halmi választókerület országgyűlési képviselője a mult szerdán tartotta beszámolóját a járás székhelyén nagyszámú haligatós előtt. Beszédében tüzetesen ismertette a közelmut évek politikai tevékenységének eredményeit és kijelentette, hogy a jelenlegi kormány programját egész terjedelmében magáévá tette. Oszatlan helyeslés kísérte a képviselő beszédét s több szónok felkérte, hogy a jelöltséget jövőre is fogadja el *Nagy József* indítványára *Szöll* Kálmán miniszterelnökhöz üdvözlő táviratot intéztek.

Tanítók közgyűlése.

Budapest, november 2.

A budapesti tanítók kaszinójának tegnapi gyűlése után ma ismét gyűléseztek a tanítók és pedig a magyarországi tanítók országos bizottsága tartotta közgyűlést. Ismeretes az ok amely a tanítóságot már második hete bántja és gyűlésezésre készteti. Ez a tárgy is napirenden volt. Ma már az izgatottság hullámai annyira lecsillapultak, hogy az ülésen a nyugodt hang uralkodott ennek a kérdésnek a tárgyalásánál.

Lakits Vendel elnök megnyitván a gyűlést, jelentette, hogy a főpolgármester utján a király megköszönte a tanítóság üdvözlését hetvenedik születésnapja alkalmából. Megemlékezett gróf *Pálffy* János három millió nagylelkű adományáról, amiről a tanítóság, mint a magyar középosztály egyik tagja hálás köszönetét írásban adja tudtára a magyar középosztály legnagyobb jótévőjének.

Ugyancsak jelenti az elnök, hogy a kultuszminisztériumban a tanítói nyugdíjügyek osztálytanácsosa sürgősen kérte az ország tanítóságának a nyugdíj-reviziónál való véleményét, amit az elnök be is nyújtott. *Nagy László* igazgató kéri, hogy a preparandiák mellett fennálló gyakorlóiskolák tanítói nyugdíjügyét is pártolja az országos bizottság.

A titkár jelentette, hogy a dunaszerdahelyi eszperességi tanítóegyesület belépett az országos bizottságba. Ezzel együtt 101 egyesület tagja a bizottságnak. Még pedig 77 rendes. 1 alapító és 23 pártoló tag. A katolikus tanítóegyletek közül már 7 tagja a szövetségnek.

Lakits Vendel elnök jelentette ezután, hogy *Vörösmarty* Mihálynak a fővárosban állandó szobra dolgában nagyszabású mozgalom indult meg. Ennek pártolása céljából két indítvány érkezett: *Péterffy* Sándor gyűjtést kíván egy a szoborra, mint egy *Vörösmarty*-adpra, amelynek kamataiból a magyar írók azon árvaít segélyezték akiknek szülei egyuttal tanárok vagy tanítók is voltak. Szabó Dezső indítványozza, hogy a tanítóság körém kívüli az iskolákban a tanulókat közt is gyűjtsenek, hatóságai engedélyének kikérésével. Mindkét indítványt elfogadta a gyűlés.

Tárgyalták az érsekujvári tanítóegyesület kérelmét a tanítók vasutkedvezménye dolgában; *Szentgyörgyi* Lajos az állami tanítók egyesülete nevében kívánja, hogy a rajz és kézimunka oktatásnál magyar mintákat használjanak. Kéri még a régi magyar motívumok gyűjtését. Erre a gyűlés háromtagú bizottságot küldött ki.

Következett a tanítóság sérelmének tárgyalása. *Lakits* Vendel elnök bejelentette, hogy ebben az ügyben több indítványt kapott, sőt felirat és távirat is érkezett hozzá, tehát kitűzi tárgyalásra.

Gábel Jakab (Nagyvárad) nem vitatja, helyese-e a testi fenyték, vagy nem? 1881-ben az ország összes tanítósa már foglalkozott ezzel és a határozatot helyeslőleg jóváhagyta a minisztérium. Egyet azonban ennek dacára kijelent, hogy a testi fenyték elmaradandó. (Helyes, helyes.) De felháborodással kell visszautasítani azoknak az írónak támadásait, amelyeknek megindító konkrét esete sem volt testi fenyték alkalmazása. Utasítsa vissza a bizottság a támadást és járjon el az illető lap szerkesztőségében, orvosias véget, hogy az illető írót bocsássák el a szerkesztőség kötelekéből. *Hajós* Mihály felolvasta a *siklósi polgári iskola* tanféléteinek távirátát, amelyben a merényletet elítéli, a mozgalmat helyeslik. A szolnoki izraelita tanféléteket október 30-án tartott üléséből felirt az országos bizottsághoz, hogy: megbotránkozásal utasítsa vissza az immár országosra szállóigévé vált tanbetyár elnevezést, s a legnagyobb sajnálatának ad kifejezést a fölött, hogy akadt Magyarországon civilizált ember, hozzá neves magyar író, aki arra biztatja a gyereket, hogy a tanítóit üsse vissza.

Szentgyörgyi Lajos indítványozza ezután, hogy:

1. szükséges, hogy ezentul úgy a tanítók, mint a szülők több gondot fordítsanak a gyermekek nevelésére.

2. Az iskolai fegyelem mesterséges eszközzel cserélődik ki.

3. A tanító első legyen a tanteremben, aki megérkezik, s utolsó, aki onnan távozik.

4. A tanító szüntelen tanítványai társaságában legyen. Velük dolgozzék szünet alatt, ha kell, velük játszóék.

Lakits Vendel az indítványozót fölvilágosítja, hogy itt a tanítóság számára nincs szükség utasítások készítésére, s bizonyos, hogy brutális tanítókkal szolidaritást nem vállalnak. De brutalitás nem is volt. Egy vélelen legyrités volt, amelyért ebben az esetben a szülő úgy vett elégtételt, hogy *mákvirágok*, *pinasz*-nak mondta el a tanítót, s mikor ez védekezett azzal, hogy nem is tudja, hogy megütötte-e a fiát, erre azt felelte Kozma:

— Nem tudja, mert részegen jön a tanító az iskolába.

Ujlaky Géza (Győr) mint tanító és hírlapíró mondhatja, hogy a tanító munkáját nehéz méltányolni, de könnyű elítélni. Indítványozza, hogy az összes tanítóegyesületek foglalkozzanak a sértéssel.

Ujvári Béla sine ira et studio szeretne hozzászólni és szeretné az országos bizottság mint képviselőtestület megőrizni méltóságát. Egy publicistának, újságírónak joga van minden közügygel foglalkozni. A sajtószabadság — mondotta — nagyon magasan áll felettünk.

Elítéli a két újságíró hibáját, akik közül az egyik már egészen megbánta hibáját. Igaz, hogy még ma is tanbetyárságról beszél, még sem fogadja el *Gábel* álláspontját. Tiltakozik a tanítóság az ellen, mintha pártját loagná a brutalitás gyakorló tanítóinak, de egyuttal tiltakozzanak az ellen a kvalifikálatlan támadás ellen is. Még csak annyit jegyez meg, hogy semmiéle határozat nincs, amely a tanítóit felhatalmazná a testi fenyték alkalmazására, az illető határozat csakis az iskolaszékeknek és az iskolai igazgatóknak adja meg erre a jogot, de nem a tanítóknak.

Gábel Jakab visszavonja indítványának azt a részét, amely a szerkesztőség felkeresettség. Az 1881. határozatról megjegyzi, hogy végső esetben igenis használhatja a testi fenytéket.

Péterffy Sándor nem tartja magát bírónak. A sajtóbizottsághoz tartozik az ügy, tehát oda terelendő. Indítványozza tehát, hogy a sajtóbizottsághoz tegyenek fejelentést. *Nagy László* sokat gondolkodott ennek az esetben jogi oldaláról. Talán, mint látásit, volna üldözhető. Indítványozza, hogy kérdezzék meg az ügyészt és indítsák meg az eljárást, ha biztatást nyernek.

Verebly Károly tanfelügyelő ennek az ügynök végső következményeit nézi. Mérgőznek a tanítóit

reputációjáért, amit nagyobban kell megőrizniük. Lakits felfogását pártolja, hogy durva tanítót ne pártogoljanak, de utasítsák vissza a sértést és a támadást. A cimeket meg érdemelte a nemzet nap-számosa, tehát feltétlenül visszautasítandó. Lovagias térre, ugymond, nem vihették a dolgot. Párba képsé ugyan a tanítóság, de ezuttal nem lehetett e térre vinni, mert a tanítóság nyomban elégette a tanítót. A másik kérdés, hogy retorziót vegyen-e a tanítóság, erre határozat nem kell. Mondhat példákat is a közelműltből.

Egy országgyűlési képviselő jött hozzá, hogy a minisztertől jön. A leányát, azt mondotta, a tanítónő jelpofozta. Hogy megvizsgálta az ügyet, kitűnt, hogy a leánya hiszterikus, nem mondott igazat, mire az apa irásban kért bocsánatot a tanítónőtől.

A másik eset szintén most történt. Egy előkelő képviselő neje azt a panaszt tette neki, hogy a tanítónő tüvel szurkálta a leányát s kitűnt, hogy egy sző sem igaz ebből. Azután egy fővárosi iskolaigazgató baja sem régi. Azzal vádolták, hogy a házmester fiát úgy megverte, hogy a foga kihullt. A maga hatósága már el is ítélte. A törvényesek azonban három kérdés fölvetése után elvetette a vádat. Kitűnt, hogy a gyermeket apja hamis tanúsága tanította ki.

Foglalkozott — ugymond — azzal, hogy mivel lehetne elégtételt szolgáltatni? A külföldön az állam-ügyész hivatalból üldözi az ilyen. Ugy tudja, hogy a magyar kultuszminisztérium is foglalkozik már ezzel a kérdéssel és ez becses következménye a mai meglauroltatásnak.

Sretvizer Lajos igazgató azt hiszi, hogy a részletekkel ne foglalkozunk most már. A fő, hogy menjenek-e a sajtóbírókhoz. Azt hiszi, hogy nem, mert Tóth Béla többször kijelentette, hogy nem az egész tanítóságot érte.

Peres Sándor igazgató helyérválnak tartja, hogy a P. H. egykori szerkesztőjének, Kossuth Lajosnak azt a szálló igéjét idézze, hogy: *A tanítóság olyan, mint a harmat, marhasorda gázol rajta, de nyomában vírvig fakad.*

Az elnök összegezi az indítványokat. Ellenmondásra nem talált az a nyilatkozat, hogy szolidaritást nem vállal a bizottság a brutális tanítókkal akik nincsenek, akikről semmi hatóságunk nem tud, ezért felszólítja az indítványozókat, hogy mint albizottság szerkeszzenek egy közös indítványt. A megszerkesztett indítványt ezután a gyűlés elé terjesztették, amely azt a következtetést egyhangulag tette magáévá. Ez a határozat így hangzik:

A Magyar Tanítók Országos Bizottsága kijelenti egyrésztől azt, hogy a testi lenyíték pedagogiai kérdésének tárgyalásába ezuttal nem bocsátkozván — az iskolában elkövetett brutalitásokat általában elítéli és ilyenekkel szolidaritást nem vállal; másrésztől a leghatározottabban elítéli és megbotránkozással visszautasítja az oly általánosságban tartott és az egész tanítóságot sértő minősíthetetlen támadásokat, minők az utóbbi időben a *Pesti Hírlap* hasábjain nap-nap mellett megjelentek.

Gyűlés után értekezletet tartottak még a fővárosi tanítóegyesületek képviselői arról, hogy december 2-ikán közösen Vörösmarty-ünnepélyt rendeznek.

KÜLFÖLD.

A kínai háború.

London, november 2.

A *Standard*-nak jelentik Sanghaiból 31-diki kelettel: Egy szingantui hivatalos kínai távirat azt jelenti, hogy *Tuan herceg budhista szerzetesnek hívva, Mongolországba szökött és a lámákhoz akar csatlakozni.*

Tegnap a szent város faláról *váltak két amerikai tisztre.* A tiszteknek nem történt bajuk. A támadók megszöktek.

Kínai jelentés szerint *Liukunji és Csingcsing* a trónhoz intézett emlékiratban a boxerek támogatásában bűnös hercegek és miniszterek megbüntetését kérték, mert különben komoly veszedelem fenyegetné a birodalom fennállását. Az emlékiratban megjegyzik, hogy az idegen csapatok valószínűleg elő fognak nyomolni Csingting felé. Hír szerint *Seng* azt a parancsot kapta, hogy rögtön Pekingbe utazzék. A szövetségesek Paotingfutól északnyugatra *mozdítottak a boxerekkel*, akik közül 21 ember elesett.

Páris, november 2.

A Havas-ügynökség jelenti Pekingből: *A kövek* folytatják tanácskozásait a Kínának teendő javaslatokra nézve. A francia javaslatokat egyhangulag elfogadták. Szükség lévén a kabinetek meggyezésére is, a végleges jegyzéket csak néhány hét múlva adhatják majd át a kínai meghatalmazottaknak.

A szövetségesek csapatai folytatják a *boxerek* üldözését. Egy francia hadoszlop *Szicsong* mellett *Paotingfutól* délre ellentállásra bukkant. A franciák vesztesége egy halott és tizenkét sebesült, a boxerek vesztesége nagy volt. A helységet főgyújtották. Egy francia-német hadoszlop Szilingen át a császársírok felé tart. Azt beszélik, hogy valószínűleg ellentállásra talált.

A nemzetközi bizottság halálra ítélte a paotingfui főpénztárnokot, a tatár kormányzót és egy kínai ezredet. Az elítélteket legközelebb kivégzik.

London, november 2.

A nemzetközi bizottság Tisujang tartományi bírót, Vangkhangu katonai parancsnokot, Kiu tábornokot és más hivatalnokokat halálra ítélte. Richardson tábornok az angol kontingenssel Langfangon át október 28-án visszaérkezik. A németek és franciák a télen át itt maradnak helyőrség gyanánt. Előkészületek történtek, hogy a város különösen szentek tartott templomait holnap lerombolják.

London, november 2.

A Reuter ügynökségnek jelentik Pekingből mai kelettel: A követek ma reggel ilést tartottak. Híre jár, hogy a tanácskozás egyedüli tárgya amaz egyezmény részleteinek megállapítása volt, amelynek főbb vonásaiban, mindazonáltal módosításokkal, a francia és a német jegyzék szolgált alapul. A követek teljesen egyetértének. Most már csak egy kérdés várja a megoldást, t. i. hogy a közös követeléseknek olyan formát találjanak, amelyet valamennyi kormány jóváhagy.

New York, november 1.

Tinneiből jelentik mai kelettel: Jangcunban tegnap néhány francia tisztegy különvonat egyik kocsiába szállt, amelynek a 14. amerikai ezredet kellett Tongkuba szállítania. A franciák nem akartak kiszállni a kocsiból, mire Daggelt ezredes amerikai őrkkel erőszakosan elváltoltatta őket. A francia tisztek e miatt nagyon föl vannak háborodva és azt követelik, hogy az amerikaiak kérjenek bocsánatot.

London, november 2.

A *Morning Post* írja: Németország, bár Kettelernek a meggyilkolása óta az első helyet foglalja el a Kínával folytatott alkudozásokban. Kedvező hangulatra bírta maga iránt Oroszországot, a nélkül, hogy Nagy-Britanniát megsértene és megnyerte maga részére Nagy-Britanniát a nélkül, hogy gyanút keltett volna Oroszországban. Így Németország hű maradt külügyi politikájának két főirányához. Bülow birodalmi kancellárnak nem igen kell kritikától tartania.

HIREK.

A párbaj ellen.

Egy ügyvéd azt írta a főváros egyik tanácsosáról, hogy tudatlan, rosszakaratu ember. Idáig még nincs annyi mondván, amennyit a főváros tanácsosai már meg ne szokhattak volna. Ez a hivatalos olyan, hogy ha akarják, aki valamiesket ért a firkához, elhagyott a szeretője, vagy valami egyéb kellemetlenség ért, — bánatában valami fővárosi szakraól kanyarint egy cikket s abban persze legalább egy tanácsos alaposan kikap. A jelenlegi esetben ott kezdődik a baj, hogy holmi panamákat emlegetett a cikk a sorokban, de még bőségesebben a sorok között. Almády helyettes tanácsos ur erre fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen s elküldte a segédeit a cikk írójához.

Idáig egészen rendesen, a dolgok régi, vérrel kimosott s jegyzőkönyvvel jól kitörülgetett mederben folyt le a dolog. Azután az történt, hogy átvizsgálták az ügyet s mivel-hogy a tanácsbeli urak látták, hogy egy tisztességes ember tisztességes munkáját érte méltatlan bántás, nem indították meg a vizsgálatot a helyettes tanácsos ellen, hanem magukévá tették a javaslatot, amelyet ő dolgozott ki egy bizonyos fővárosi jognak a bérbeadását illetőleg. Ezzel az Almády ur ügye elintéztetett közte és a fővárosi magisztrátusa között. Most következik a világ — s hogy az is értesüljön arról, hogy a helyettes tanácsos ur nem hagyja magán száradni a sarat — amit mondom — elindultak a szekundánsok a cikkíró urhoz. Hanem megállította őket az utjukban a főpolgármester ur. Körülbelől azt mondta nekik:

— Almády Géza ur közhivatalnok s azt írták róla egy újságban, hogy panamista. Hogy nincs a cikknek igaza, azt én akkor hiszem el, ha a fegyelmi vizsgálat kimondja Almády ur mellett a *nem vétkest* s a bíróság ítélte a cikk írója ellen a *vétkest*. Almády urnak ezek a fórumok adnak elégtételt s nem az, ha több-kevesebb szerenésével valami kis lovagias mérközést csinál végig. Az nekem először is nem imponál, de ami a legfőbb,

abszolote semmit se bizonyít arra nézve, hogy hol az igazság. Ezek után Almády ur a bírósághoz ment elégtételért.

Mert köztisztviselő . . . Ejnye, hát az ilyen urnak más a becsülete, mint például a miénk, vagy jobban kell őriznie, mint a hogy mi őrizük a miénket. Dehogy. Komolyabban. A főpolgármester nem talált ki semmi újat ez esetben, csak ismételte azt, amit már réges-régen zengünk, ha a párbajról írunk. Neki a párbaj nem bizonyít semmit a becsület dolgában. Ha becsületek veredkedének, hinne neki, de kardok szabadalkoznak. Egyik előbb vág, a másik későbbben gondolja rá magát, az egyik mélyebbre suhint, a másik csak úgy felületesen s mindez az Almády ur becsületével teljességgel nem függ össze. Remek vívók akadtak már, akik loptak, csaltak a mellett s igen ügyetlen emberek, akiknek sehogyan se illik bele a kezükbe a penge. A kard tehát nem bizonyít. Valami komoly argumentumot tessék hozni. Itéletet, amit az igazságszolgáltatás ad annak, aki ok nélkül megrágalmaztatott.

Szóval komoly elégtételt követelnek, nem olyant, amiket mi szolgáltatunk ki magunknak. Feleletet a kérdésre és nem kitérést a felelet elől. Ha nekünk is az lenne a fontos az ilyen esetekben, hogy ki hát a becsületes ember? — s nem az, hogy az ügy lovagiasan elintéztetett, — Márkus József főpolgármester ur ma egy új lapot nyitott volna meg a mindenféle lovagias kodexekben. Ezekben lennének följegyezve azok az esetek, amelyekben komoly elbánás alá jutott a becsület.

(Th.)

Budapest, november 2.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Október 31-én

új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Gödöllőn. Ő felsége ma este 1/29 órakor indult el Bécsből kíséretével együtt, hogy Gödöllőre utazzon.

— Walter Crane Budapesten. Walter Crane magyarországi körútjából visszaérkezett Budapestre. A művész megfordult Pécsen, Aradon, Vajda-Hunyadon, Kolozsvárt és Bánffy-Hunyadon, ahol a magyar népi ipart tanulmányozta. A kalotaszegi varottas, melyet *Gyarmathy Zsigáné* mutatott be gazdag gyűjteményben, rendkívül megnyerte a művész tetszését. Walter Crane a magyar műipar termékeiből tizenöt ládára vált vásárolt, amelyet mind magával visz Londonba, ahol belőlük kiállítás rendez fejedelmi lényű palotájában. A művész különben holnap részt vesz a *Blohadús* tiszteletére rendezendő ünnepségen és vasárnap családostul együtt hazatér Angliába.

— Mennyibe került Munkácsy temetése. *Munkácsy* Mihály hamvait tudvalevőleg országos költségek hozatta haza és temettette el a törvényhozási. E kegyeletes határozat végrehajtásának költségeiről ad felvilágosítást az állami számvéviszéknek az a jelentése, amely a folyó év első felében előfordult tulkiadásokról és előirányzat nélküli kiadásokról számol be az országgyűlésnek. Pontos összegben *36.933 korona 91 fillérrel* szerepelnek Munkácsy Mihály temetésének költségei ebben a jelentésben.

— Halottak napja Bécsben. Bécsből jelentik, hogy a király ma reggel nyolc órakor a kapucinusok sirboltájába ment s csöndes imát mondott *Erzsébet* királyné, *Rudolf* trónörökös és szülei: *Ferenc* király főherceg és *Zsófia* főhercegnő koporsójánál. Reggel kilenc órakor a kapucinusok kápolnájában gyászmise volt az uralkodóház elhunyt tagjaiért.

— Gyászmise Baross Gáborért. *Baross* Gábornak emlékét kegyelettel ünnepelték meg ma, halottak napján az egyetemi templomban. A gyászmisét reggel 9 órakor *Kriszán* Mihály pápai kamarás, szeminariumi igazgató mondotta, fényes papi segédlettel. A gyászszertartáson jelen voltak a család tagjain kívül a kereskedelmi minisztérium főbb tisztviselői és az elhunyt sok tisztelője, akik zsufolóság megtöltötték a templomnak hajóját.

— A bécsi egyetem új tanára. *Boroszló*-ból táviratozzák: Az itteni lapok írják, hogy *Albert* tanár helyébe a bécsi egyetemen dr. *Nikolcs* egyetemi tanárt hívták meg.

— **A Pantheon.** A kultuszminiszter tudatolag feljegyzésére megkérte a fővárosi tanácsnak *Vejeny* László mérnöknek azt a tervét, amely a gellérthegy-i citadella helyén Pantheonot akar emeltetni a nemzeti múltkak. A tanács legutóbb tartott ülésén a miniszter óhajátának megfelelően foglalkozott a hazafias eszmével és úgy nyilatkozott, hogy a Pantheon tervét most nem tartja időszereinek. Nagyon furcsa fogalmak lehetnek a tekintetes tanácsnak erről a tervről, amely már Széchenyi Istvánt is lelkesítette, ha azt hiszi, hogy ezzel szerencsésen átsiklott e hazafias kérdésen. Mindenki tisztában van azzal, hogy a Pantheon nemcsak a nemzeti közszellem fejlesztésének lesz tényezője, de hivatva van új lendületet adni képzőművészetünknek, amely nagyon érzi a mai nehéz viszonyokat. Egyébként a tanács teljesen félreértette a miniszteri leirat intencióit, mert a kultuszminiszternek aligha van arra szüksége, hogy felvilágosítsák a Pantheon tervének időszereiről, nyilván az volt a célja, hogy megtudja, vajjon számíthat-e a főváros támogatására, ha majd a hatalmas idea már odáig érte, hogy a kormány is kénytelen lesz foglalkozni vele. Ugy látszik, a tekintetes tanács ezzel elárulta abbéli félelmét, hogy a Pantheon-építés költségeinek egy része az ó deficitos háztartására szakad. Hát ettől bizony nincs tartania, mert ha egyszer a törvényhozás úgy találja, hogy gróf Széchenyi István hazafias tervének megvalósítását többé elodázni nem lehet, bizonyára meg fogja rá szavazni a költségeket is, abban a biztos tudatban, hogy minden magyar szíve óhajátást teljesíti. A fővárosra aligha vár e terv végrehajtásában egyéb feladat, mint hogy a Gellérthegy tetejét átengedje, és bízunk benne, hogy mostani furcsa válasza ellenére sem fogja megvonni ezt a csekély áldozatot.

— **Vilma királynő házassága.** Hamburg-ból jelentik, hogy Vilma királynő eljegyzése óta tegnap találkoztak először véglegesen a hamburgi pályaudvaron. amelyet a közönségtől elzártak. Csak a németalföldi telepek néhány tagját bocsátották be. A németalföldi udvari vonat este fél hatkor érkezett meg. A fiatal királynő a közönség szemelátára megölelte és megcsókolta véglegényét, a mire a németalföldiek elénekelték nemzeti himnuszukat. A királynő, aki egyszerű sötét ruhát viselt, barátságos közönséget fogadta ezt az üdvözlést s azután véglegesen folytatta az utazását Oldenburgba, ahol új rokonait látogatja meg. *Handelbladet* jelentése szerint Vilma királynő esküvéje február második felében lesz. Hági információk szerint azonban az esküvő napja még nincs kitűzve.

— **Jön a hóhér!** A szatmári börtön udvarán nap-nap mellett várják a hóhért. A rabok suttogva mondják egymásnak s a kezükkel a nyakukat szorongatják s szörnyű tréfálkozva pislogatnak, ami annyit jelent:

— Jön a hóhér!
Egy össetört, nagyszakállu ember is van köztük. Borzadva néz rabtársaira, valahányszor a hóhér nevét hallja. *Papp Béla* ez az ember, akit a börtön levegője fojtogatni kezd s egyre attól retteg, hogy a rab levegő fojtó munkáját átveszi az állam fojtogatója. Szatmár városában is elterjedt a hír, hogy Zsoldist és *Papp Bélát* nem sokára kivégzik. Hol a prágai hóhér, hol a pesti hóhér várják az emberek s a sokáig késő királyi kegyelemben már nem igen hisznek. A borzasztó színtájak előtt tapasztalható idegesség állt az emberekbe s ámbár még nem döntöttek a két halálra ítélt ügyében, az emberek ki nem fogynak az újságolásokból:

— Halotta? Itt a hóhér!
— **A figyelmes szultán.** Az uralkodók szokásos nemzetközi udvariasságait jóval felülmulja a szultán, valahányszor a német császárral való barátságát akarja kimutatni. Legújában, mint Konstantinápolyból táviratozzák, a szultán telegrammot küldött a német császárnak, amelyben örömeinek ad kifejezést azon, hogy a császár gyermekeinek küldött ajándékai megnyerték tetszésüket s egyúttal újra biztosítja a császárt változatlan barátságáról. *Viktória* királynő is köszönetet mondott a szultánnak a schleswig-holsteini herceg halála alkalmából küldött részvétlevelét, amire a szultán ismét lekötelező szívességgel válaszolt.

— **Halottak napja.** Az egyetemi gyógysergész hallgatók a délelőtti megkoszorúzták elhunyt nagyjaik sírjait. Koszorút tettek le és emlékbeszédet tartottak *Csuragy Kálmán* sírjánál *Rostetter János*, *Dr. Margó Tivadár* sírjánál *Gréb Aladár*, *Dr. Jurányi Lajos* sírjánál *Zloczky György*, *Jármay Gusztáv* sírjánál *Horváth Jenő*, csavássy *Kiss Károly* sírjánál *Badies Elek*, *Rohrbach Antal* sírjánál *Zsigmond Sándor*.

— **Kozma Sándor emléke.** *Kallós* Ede szobrász most fogott hozzá *Kozma Sándor* idűgyész monumentális síremlékének megmintázásához. Az emlékmű öt

méter magas lesz és márványból meg bronzból készül. A művész az egész élet ennek a munkának szenteli, hogy lehetőleg már tavaszra elkészüljön vele.

— **Wlassics Gyula a keleti akadémián.** Abból az alkalomból, hogy e keleti intézetünk új és fontos-ságához méltó elhelyezést nyert a Kereskedelmi- és Iparkamara alkotmány-utcai palotájában, *Wlassics* miniszter, *Zsilinszky* áltamtitkár és *Morin* osztálytanácsos kíséretében meglátogatta az iskolát. A tanári kar élén *Kunos* Ignác igazgató fogadta a minisztert, aki nagy érdeklődéssel szemlélte meg az új helyiséget, meglátogatta az egyes osztályokat és az intézet néprajzi és könyvgyűjteményét. Meglepetését fejezte ki a látottak felett, a hallgatókhoz buzdító szavakat intézett és azzal a kijelentéssel távozott, hogy a szépen fejlődő állami intézet ezután is a legnagyobb érdeklődéssel fogja kísérni.

— **Vasárnapi levél.** Olykor a katona is bevándorolhat a császárral. Kegyetlenebbül, veszedelmesebben, mint akármelyik nagy száju demagóg, aki trónokat akar fölruhálni és koronákkal akar hajgálódzni. Egyszerű, vasárnapi levelemben, melyet a tábor tüzenél ir egy ostoba német katona, akit elszakítottak a szeretőjétől, az édes anyjától és a frankurji kolbásztól, nagy galibát csinálhat a császárral, aki arval, hogy becsületet nyíltsággal megírja vasárnap este, hogy mivel foglalkozott vasárnap délután. A mi katonáknak, akit az esze felől bátran akar Mayernek is hívhatunk, megírta egy vasárnap délután történetét. Bevándorolta vele *Vilmóst*, a császárt s bevándorlta vele egész Európát, civilizációtul, mindenestül. Az érdekes levél így hangzik:

Kedves anyám!... Mi minden történik itt a háborúban, édes anyám, lehetetlen leírni, mert az öldöklés és gyilkolás rettenetes, a minék az oka, mert a kínaiak a néppogon kívül vannak, a miért is nem fogunk el közülök senkit, hanem mindenkit agyonlövünk, vagy hogy a *töltény ne fogyjon*, agyonszurjuk. *Vasárnap hetvennégy kíméletlenül szurkunk agyon*. Rettenetes dolog volt ez és ha le is tudnám írni, nem lehetne elképzelni, hogyan történt a valóságban. Reményem, nem sokáig tart már ez a dolog, különben egészen *elfelejtjük*, hogy emberek vagyunk.

— **Szilágyi Sándor emléke.** *Kolozsvárról* táviratozza tudósítónk: *Szilágyi* Sándor születési házat emléktáblával jelölték meg, melynek leleplezése nagy közönséggel és a család több tagja jelenlétében ma folyt le. Az Akadémián *Marcell* és *Márta*, a Heraldikai Társaságot *Schönherr Gyula*, a Történelmi Társaságot *Erdélyi Pál* képviselte. Az ünnepély első része a református kollégium dísztermében folyt le, melynek falát *Szilágyi* arcképe díszítette. *Gróf Kun* Géza megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy a *Szilágyi-családból* három generáció mivelt a történelmi tudományt. *Szadeck* Lajos egyetemi tanár mondotta az emlékbeszédet, költői száryalással méltatta *Szilágyi* tudományos érdemei mellett nemese lelkét is. Az ifjúság hazafias dalai után a közönség a tanári lakba vonult, melynek földszintjét jelölték meg emléktáblával. Az ifjúság éneke után *Török* István tanár tartott hatásos beszédet és átadta az emléktáblát *Sárkány* Lajosnak, a kollégium igazgatójának.

— **Az ókatolikusok sérelme.** Prágában sérelem esett a mindinkább kisebbedő ókatolikus községen. Mindszentek napján istentiszteletet akart a papjuk tartani, de ezt a prágai rendőrfőnök megtiltotta. Sőt rendőrökkel állatta el a templomuk kapuját. A pap táviratilag följelentette az esetet az osztrák kultuszminiszternek s kérte, hogy védelmezze meg a vallás szabad gyakorlatának elvét. Választ azonban mindez ideig nem kapott.

— **Halálosás.** *Mitthoffer* Mátyásné szül. *Kilmeyer* Erzsébet 56 éves korában meghalt. Temetése ma volt nagy részlet mellett.

— **Sipido elfogása.** Nem sokáig élvezhette *Sipido*, a walesi herceg ellen elkövetett merénylet fiatal hőse, Franciaországban a szabadságot. A francia hatóságok éppen a tavaly költött szerződés értelmében kötelesek kiadni minden hozzájuk menekült kiskoru belga bűnöst. *Sipido* tudva azt, hogy a belga kormány üldözni fogja, többször változtatott Párisban lakást. Legutóbb egy *Swinen* nevű zsidóságus nagybátyjánál Batignollesban tartózkodott. A nagybácsi hiába fáradozott, hogy ücsésének munkát szerezzen; alig ejtette ki valahol a *Sipido* nevét, rögtön elutasították. Végre álnév alatt a hippodromnál szerződtek egy látványossághoz római harcosnak, de alig tudták meg kiléte, innen is elbocsájtották. Ilyenformán *Sipido* nagybácsija csak a házban használhatta; a fiú néha elkísérte néjét a vásárosarnokba, de egyébként házi teendőket végzett. Mikor a francia kormány hajlandónak mutatkozott *Sipido* ki-

adatására, a belga rendőrség *Payast* felügyelőt küldötte Párisba a fiatal merénylő kinyomozására. Mult pénteken négy rendőr jelent meg Batignollesban *Swinen* apó házában. Mikor *Sipido* meglátta őket, sirva fakadt. Aztán ellenállás nélkül tűrte, hogy bilincseket rakjanak kezére. Meghát búsult vett vendégszerető rokonaitól és bétült a ház előtt várakozó kocsiába.

Egyes francia lapok azt híresztelték *Sipidóról*, hogy Párisban állandóan anarkhistákkal érintkezett; letartóztatásokkor hevesen ellentállt, sőt zsebében azt is találták. Előfogásának fentebbi hiteles loírása azonban megcáfolja ezt a híresztelést. Nem érdektelen, hogy *Sipido* akkor szállították el Párisból, a mikor éppen a herceg látogatását várták oda. A merénylet hőse most már Brüsszelben van, ahol biztos kalodába zárták.

— **A zsidó országos iroda jelentése.** Az izraelita község-kerületi elnökök november 1-én a pesti izraelita hitközség ülésstermében tartották rendes évi gyűlést. Jelen voltak: *Deutsch I. M.* (Szombathely), *Leopold Sándor* (Szegszárd), *Lippe Vilmos* kir. táblai bíró (Szolnok), *Neumann Nánán* (Trencsén), *dr. Pfeiffer* Filöp (Győr), *dr. várhelyi Róza* Izsó (Szeged), *dr. Schul Győző* (Szászváros), *Schweiger Márton* (Budapest), *Sternthal Salamon* (Temesvár) és *Wertheim Armin* (Székesfehérvár). A megjelentek a gyűlés elnökül ismét *Schweiger* Mártont, elnökhelyettesül pedig *dr. várhelyi Róza* Izstó választották. Azután *dr. Simon* József kir. tanácsos előterjesztette az Izraeliták Országos Irodájának utolsó évi működéséről szóló jelentést.

A jelentésben az iroda sajnálatának ad kifejezést a felett, hogy az autonómia ügyét megoldásához közelebb minne nem sikerült. Pedig már négy éve mult, hogy a kerületi elnökök gyűlése a kormányt egy újabb zsidó kongresszus egybehívására iránt előterjesztést nyújtott át, melynek elintézését azóta évről-évre megsürgette. Valahányszor a kerületi elnökök ez ügyben a vallásügyi kormánynál tisztelegtek, mindig biztató választ kaptak, sőt mult évben bizonyos ideiglenes intézkedések is kiállításba helyeztetek, melyek az izraelita felekezet szervezeteinek újabb és sikeresebb módon való megállapítására az utat egyengetni lennének hivatva. De eddigelő még az ideiglenes intézkedések sem váltak ténynyé, jóllehet az iroda azok szükségességére minden alkalommal rámutatott.

Igen érdekes fejezete a jelentésnek az, amely a lelkeszi jövedelem kiegészítéséről szól. A minisztérium eddigelő mindössze 47 rabbisg jövedelmét állapította meg de ezek közül is csak 21-nek a jövedelmét egészítette részben ki. Az állami költségvetésben a folyó évre a lelkeszi jövedelem kiegészítésére egy millió korona volt előirányozva és ebből az összegből az izr. felekezet csak 5355 korona 41 fillért vett igénybe. Nem elégedhetnek tehát meg az izraeliták a kongrua-törvény által nyújtott előnyökkel, hanem az állami dotációinak a többi egyházak dotációja arányában való fölemelését kell szorgalmazniok. Ezért azt javasolja az iroda, hogy a kormányhoz előterjesztést intézzenek azzal a kérelemmel, hogy a legszükségesebb segélyek megadhatására az állami költségvetésben az izraelita egyházi célokra megállapított javadalmi összeget végre már a többi egyház dotációja arányában emelje, ami által az izraelitákra e címen legalább százezer korona jutna.

A közalap viszonyait is ismertet a jelentés, mely ennekutána ráter az irodának azon tevékenységére, melyet a községkerülettel, hitközségekkel, minisztériumokkal, hatóságokkal és egyesekkel folytatott élénk érintkezésével kifejtett. Végül pedig konstátálja a hitközségek bevételi forrásának évről-évre való apadását, valamint azt a veszteséget, melyet az izr. felekezet az áttérésé által szenved. Ez mindebből arra a következtetésre jut, hogy a *keresetény egyházak közt egyetlen egy sincs, melynek az egyházközpontjai törvények csak megközelítőleg is akkora kárt okoztak volna, mint az izraelita felekezetnek.*

De ezt nem panaszképpen említi fel, mert a zsidóság a liberalizmusnak diadala jutását áldozatok árán is örömmel üdvözli. Aggodalommal csak az tölti el az irodát, hogy a jelen viszonyok mellett a hitközségek nem fejlődhetnek és a hazai zsidóság, mint törvényesen bevett felekezet a reá háruló kötelezetget nem teljesítheti. Csupán abban a hitben lel vigaszt, hogy a kelősen szabályozott és biztosított autonómiában fogja az izraelita felekezet megtalálni azt az életforrást, melyből az intézmények, nemkülönben a hitélet és vallásos érzület fejlesztésére szükséges erőt és tehetséget meríthet.

Azt a javaslatot terjeszt tehát elő végül az Iroda, hogy a kormánynál a négy évvel ezelőt átnyújtott előterjesztés elintézése megsürgetessék, melyben a „kerületi elnökök gyűlése” a zsidó autonómia sikeres szabályozásának lehetővé tételét kérte.

A jelentés nagy tetszésre talált és az elnökök, az abban foglalt javaslatokat beható tanácskozás után elfogadták. Megbizást nyert az elnökök, hogy az izraelita egyházi célokra megállapított állami dotáció felemelése iránt a kormányhoz felterjesztést intézzek, és hogy egy újabb felterjesztéssel a vallás- és közoktatásügyi minisztérium az autonómia tárgyában át-

RÉSZLETRE!

Férfi-fehérművek és uri divatárak. **Részletfizetésre kaphatók** férfi-ingek, alsó-nadrágok, koxytúk, téli alsó ruhák, zsebkendők stb. a Belvárosi koronás áruházban IV., Károly-körut 22.

nyújtott 1896. évi előterjesztés elintézését megsürgesse. A gyűlés ezután az Országos Iroda vezetőségének működéséért köszönetet szavazott.

— **A módosi rablógylkosság.** *Weinrich* Ödön módosi fiatal ügyvéd ez idén már a harmadik ügyvéd, aki gyilkos golyónak esett áldozatul. A kis városka, melynek társadalmában ez a harmadik áldozat szerepet játszó ember volt, most az áldozat holtteste körül kutatja azokat az okokat, melyek a gyilkosban a szörnyű szándékot megértelték. Eleinte a bosszu művét látták az esetben, mert, amint mondják, a fiatal ember a végrehajtásoknál irtalmatlan és kegyetlen volt, a szegény, tönkre ment oláh parasztnak még téli krumpliját is elcicált. *Strohmann* utján sokszor potomon áron megvette ingó és ingatlan vagyongyját, és aztán nagy nyereséggel eladta. Már mint ügyvédbojtár is gyakorolta ezeket az üzleteket, úgy, hogy vagy nyolcezer forintot szerzett kétévi ügyvédségi működése alatt.

A kisvárosi mende-monda így magyarázza tehát a gyilkosság előzményeit s okait. A vizsgálat azonban más nyomokon halad s kiderítette, hogy az áldozat pénzeszkevényéből háromezer forint hiányzik, ami annak a gyanúnak ad táplálékot, hogy nem a szilpoyozó ügyvéd esett áldozatul, hanem hogy közönséges rablógylkosságról van szó.

A bünesetről módosi tudósítónk a következőket jelenti:

Október 31-én, a kora reggeli órákban az a rémhír terjedt el Módos városában, hogy egy fiatal ügyvédet, dr. *Weinrich* Ödönt, meggyilkolva találták lakásán. Teljesen felöltözve, nagy vértöcsében, már kihülten megmerve feküdt a szoba padozatán. Így akadt rá a cselédje.

A szomszédban szállásoló csendőrs azonnal jelentést tett a bűntényről a nagybecskerei törvényszéknél, melynek kiküldöttjei már délelőtt 11 órára érkeztek Módosra és megindították a nyomozást.

Az ügyvéd holttestén három, egészen közelből jött revolverlövés sebhelye látszott. A gyilkos hátulról, orvul támadhatott s az áldozat még csak nem is védekezhetett, mert a harmadik lövés már akkor érte, mikor kiszenvedett. A vér a szoba mennyezetéig freccsent, a lősebeken kívül még 12—15 kisebb-nagyobb szurt sebből fakadva. A gyilkos a szobában leshetett áldozatára, aki esti nyolc órakor tért haza és irászatla mellé ült, hogy egy telebbezést fogalmazzon. Munkája közben érte a gyilkos golyó, a tinta szét is freccsent a papíron és irászatlan.

A vizsgálat során kihallgatott tanúk állítása szerint este kilenc órakor és tizenegy órakor román nyelvű szitkozódás hallatszott az utcán az ügyvéd dolgozószobájából. Ezidőtájt pedig a maga bemondása szerint *Radoszav* Vaszo járásbírósi díjnak volt az ügyvédnél. *Radoszav* a vizsgálóbíró beidézettte s a közben megtartott helyszíni szemle utján talált egy mellény- és egy kabátgombot, összehasonlította a gyanúsított fiatalember gombjaival, amelyek közül ugyancsak kettő hiányzott: teljesen odaillesk.

Radoszav 23 éves fiatalember, a módosi ifjuság vezérének szerepelt a társadalomban, s mint ilyen jó barátságban volt a meggyilkolt ügyvéddel. Arcán friss karmolás nyomai látszottak, de ezekről azt mondja, hogy az előszobájában álló oleander-ágak okozták.

Radoszav a meggyilkolt tőzsomságában lakik. A bíróság házkutatást tartott nála, de nem talált egyebet mint egy kabátot, mely a díjnak bányájáé, de a kritikus időben ő rajta volt. Szabószakértők megvizsgálták a kabátot és határozottan azt állítják, hogy a rajta látható foltok mosástól származnak, melyet azonban nem szakember végzett. A kabát zsebeiben az írno bányájának leveleit is megtalálták. Tegnap délután hosszas kikallgatásnak vetették alá *Radoszav* s a vizsgálat, mely más irányban nem is folyik, azzal végződött, hogy a bíróság elrendelte ellene a vizsgáló fogságot.

— **Halva találtak.** *Skopecz* Alajos műegyetemi hallgatót ma reggel Üllői-ut 4. szám alatt levő lakásán halva találta a cseléd. *Skopecz* korán szokott felkelni és rendszeren a cseléddel ébresztette föl magát. Tegnap este nem kérte föl rá a cselédet, mert éjfél után vetődött haza ittas fejjel. Csak a felső ruháit vette le, amikor lefeküdt. A cseléd kilenc órakor bement hozzá, hogy fölkeltesse, de remülten vette észre, hogy a fiatal ember mozdulatlanul fekszik. Orvosért szaladt, aki konstataálta, hogy *Skopecz* örökre elaludt és hogy az inge gallérja fojtotta meg.

— **A tegnapi vasuti karambol.** Az érdi vasuti összeütközésre vonatkozólag az államasutak igazgatója a következő hivatalos jelentést adta ki: A fűm-budapesti vonalszakasz *Erd* állomásán az 1072. számú budapesti és a második vágányon állott. A Fiuméből érkező 1007. számú személyvonat a 10. számú váltónál hibás állítás következtében a tehervonatba bele-szaladt, minek következtében az 1007. számú személyvonat kalauzkoecija és két személykoeci, az 1072.

számu tehervonat nyolc koecija kisiklott és erősen megrongálódott. Az utazók közül ketten szenvedtek esékelyebb mértékű ütést, míg a személyzet közül senki sem sérült meg. Az állítólag súlyosan megsérült *Melcer* Zsigmond utasra vonatkozólag megállapították, hogy az a koeci, melyben a már beazállásokor nagybeteg utas ült, még csak rázkódottát sem szenvedett. *Melcer*en a külső sérülés semmi jele sem látszott; saját lábán ment a váróterembe, hol, bár orvosi segítségben részesült, két óra múlva meghalt. Halálának okát a boncolás fogja kideríteni. A szerencsétlenség okozta kár mintegy 20.000 korona. A vizsgálatot megindították.

— **Jéges és villám.** *Deferl* jelentük, hogy ott tegnap este nagy dörgés és villámás között borsónagyságu jég esett.

— **Rendőri hírek.** *Hajdu* Sándor 16-ik huszárezredbeli közhuszár az éjszaka a Ferenc József kaszánya mellett a robogó vonat elé vetette magát. A szerencsésen a vonat kerekei összemorzolták. — *Peresztegi* Gyula pincér ma reggel fél harkor az Ujvilág-utca 6-ik számú ház előtt agyonlőtte magát. Öngylkosságának okát nem tudják.

(x) **A Zoltán-féle csukamáj-olaj** teljesen szag- és íz nélküli és tápereje nagy. Úvegeje 2 korona. *Zoltán* B. gyógyszerárában, Sétáter-utca és Szabadság-tér sarkán.

(x) **Lukács Vilmos** bankházából, Budapest, V., Fűrdő-utca 10. sz. a., vegyének osztályosjegyeket: 1/4 á 12 kor., 1/2 á 6 kor., 3/4 á 3 kor., 1/2 á 1.50 kor.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általános ismert, saját gyártmányú posztó bokabőrdímet (gamasni). Kapható drapp, oliv szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatruházában, Kerepesi-ut 44. sz., a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

(x) **Próba — szerenose!** Sziveskedjenek t. olvasóink a *Királyfi* és *Társas* elismert megbízható bankház és m. kir. osztályosorsjáték főelárusító-cég (Andrássy-ut 60) által ma lapunkban közzétett szerenose-naptárból kiválasztani a születésük- vagy neresnapjuk mellett levő számot és rendeljék meg azonnal az illető sorsjegyet.

Transvaali önkéntesek Budapesten.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, november 2.

A transvaali háboru három magyar önkéntese ma Budapestre érkezett. A hadviseltek: báró *Luzsenyich* Félix, a magyar képviselőház volt tiszviselője, *Péchy* Tibor és *Simon* Vilmos. A *Styria* gőzös hozta őket Triesztbe, ahonnan ma reggelre jöttek meg a fővárosba. Boer nemzeti ültözében hajtottak a Panóniába. A fogadó tele van és a háboru vezérelő tisztjeinek a harmadik emeleten jutott csak szoba, még hozzá udvari. A podgyásuk elég jurosa volt. Hatalmas pokrócok helyettesítették az uti táskákat. A pokrócok értékesek, csataméneket takartak. A háboruból még sok apróságot hoztak emléklők a magyar önkéntesek, akik valamennyien viruló egészségben tértek haza.

Péchy Tibor, aki a tizenketeknél volt huszárfőhadnagy, tömördek érdekes tapasztalatát beszélte el e sorok írójának. Közvetlen megfigyelései bevilágítanak abba a csalafintaságba is, amelylyel angol részről világá bocsájtották a háboru részleteiről szóló híreket. De nem csak az angol ügynökségek toloztak a maguk javukra. A boerok iránt nyilvánuló szimpátia is eleridtet egyet-mást. *Péchy* Tibor még 1896-ban ment Transvaalba és már a következő esztendőben ajánlotta *Krüger*nek, hogy szervezzen lovasságot a boer hadseregben, de *Krüger* huzódzott az eszmétől. És most nagyon meginlelték a háboruban, hogy nincs kiképzett lovasságuk. A magyar önkéntesek persze szivesen tanították volna be a harcászati lovagiaszt de tanulásra nem jutott idő. Az angolok gondoskodtak róla, hogy ne nagyon vakféltózhassanak a boer parasztok. Örömmel és jogos büszkeséggel beszélt *Péchy* Tibor a magyar önkéntesekről. Valamennyien becsületet szerettek a magyar névnek. A háboruban a következő magyarok vettek részt:

Peresztegi Miksa, aki *Johannesburgban* háztulajdonos, *Mész* Gyula, volt huszárkapitány, báró *Luzsenyich* Félix, *Simon* Vilmos, *Péchy* Tibor, *Gössin* Géza, *Jansu* Lajos, technikus, *Fleischer* Pál, báró *Bornemisza* Kálmán, aki a *Budapesti Naplónak* érdekes leveleket küldött *Pretóriából*, *Finfara*, *Fekete* Jenő és *Fischer*, aki a legöregebb volt a magyarok között. *Szigeti* Lajos, volt honvédfőhadnagy, eltűnt a háboruban, talán elfogták az angolok, talán a boer házáért ontotta vért... Az a hír is járt, hogy báró *Atel* Béla fia, *Atel* György is a boerok közt harcolt, de a magyarok sohasem találkoztak vele.

Sok küzködés, fáradozás jutott ki a magyar katonáknak, de nagyobb baj nem érte őket. *Péchy* Dalmanitánál augusztus 27-ikén megsebesült, a jobb ke-

zébe turódott néhány golyószilánk. A forradás még látszik a kezén. A boer paraszt-katonák legyelméletlenségéről csodás dolgokat beszélnek. A legyelméletlenségekkel egyedül bátorságuk ér föl.

Érdekes, hogy a katonák *Joubert* tábornokról mit beszéltek. Hazaárulással vádolták. Ráfogták, hogy az angolok megfizették. Mások meg azt mondják, hogy a feleségére hallgatott a hadvezetésben. A felesége *Ladismith* született és állítólag azt mondta a generálisnak: — Csak nem fogod elpusztítani szülőhelyemet?!

Körülbelül tizezer ember van még fegyverben a boeroknál. Am a reménységük már végképp elszállt. A helyzetük siralmas. A paraszt magával vitte a háboruba minden ingóságát, vele van a felesége, a családja, de már alig van ennük. *Johannesburgban* mesés drágaság uralkodik, így például egy skatulya gyufa negyvenöt krajcár. Szóval az angol nem sokára végez az utolsó boer rebelissel is...

Trieszt, november 2.

Az itteni rendőrség tegnap este letartóztatott négy transvaali menekültöt, akiket azzal gyanúsít, hogy anarkisták. Közülük egyet átadtak a büntető rendőrségnek, a többi három kiutasították.

Bécs, november 2.

Ma este hét óra ötven perckor hetven transvaali harcos érkezett Bécsbe, ahol a lakosság élénk érdeklődéssel kíséri állandóan őket. Valamennyien Amerikából valók s már hoinap elindulnak az osztrák fővárosból *Prágán* és *Hamburgon* át tengerentuli utjukra. Ugyancsak hoinap a Dél-Afrikában harcolt hős katonák új csapata érkezik Bécsbe, mintegy huszonöt, kik megérkezésük után azonnal tovább utaznak Amerikába.

Nyulvadászat.

— Jelenet. —

Az egyik vadász: Nini, egy nyul! (*Arcához emeli a pusbját*.)

A másik: Az istenért, ne lőjj! Nincs tudomásod az új rendeletről? Azt hiszed, hogy az csak ug, megy, lelőni egy nyulat? Hát az okmányaid?

A nyul: Csak ne magyarázza neki. Majd beszéllek én veje. Maga engem le akar löni?

A vadász: Le én.

A nyul: Jó, jó, csak ne olyan hangosan. Nem szeretem az arrogans embereket. Először is, ücsém, igazolja magát.

A vadász (*megmutatja igazolványát*.)

A nyul: Bohó gyermek! Maga azt hiszi, hogy ez elég? Nem hallott harangozni valami új rendeletről? Hol a himlőoltási bizonyítványa?

A vadász: Otthon...

A nyul: No látja kis feledékeny. Máskor hozza el. Biztosra veszem, hogy a katonakönyvét sem hozta magával...

A vadász: Nem én.

A nyul: Látja, látja, kár volt mindjárt rám célozni a Lancasterrel. Tegye csak szépen le. Aprópó... micsoda régimódi puska... Nem szégyenli magát ilyen pukváli járn?

A vadász: Bocsanat...

A nyul: Tudom, tudom. Anyagi viszonyai... és a többi. Akinek nincs pénze puskára, az ne vadászszék. Érti?

A vadász: Hallja, ne kiabáljon így velem, mert majd mindjárt megmutatom, hogy kivel van dolga!

A nyul: Egyszer már mondtam, hogy nem szeretem a hangos embereket. Hát csak fogja be szépen a száját és máskor hozza magával az összes igazolványait, ha vadászni akar.

A vadász: Igenis, kérem.

A nyul: És most hazamehet. Tiszteletem a kedves nejt. Mondja meg neki: nagyon sajnálom, hogy nem kerülhetek az asztalukra. De ön beláthatja, az új rendelet óta másként van a dolog... Isten önnel.

A vadász: Volt szerencsém.

A nyul: Látom, hogy rosszul esik önnek a dolog. Akarja talán, hogy megigyunk együtt egy fél liter fehért?

A vadász: Köszönöm, nem.

A nyul: Szeretném valamivel megvigasztalni... nagyon nyulszívű egyén vagyok. Lássuk csak, mit is lehetne... (*homlokára teszi az ujját*). Megvan! Tudja mit? Menjen csak itt folyton balra. A kis domb mögött fog látni egy nagy nyulat. Ez a fickó már évek óta jár a feleségem után. Puffantsa le szó nélkül.

A vadász: Köszönöm.

A nyul: Nekem is nagy szívességet tesz vele. Némi hálaival pedig tartozik nekem, mert utóvégre, ha nem szölok, még rám ló és tudja isten, makkor pénzbüntetést sóznak a nyakába...

FŐVÁROS.

(*) **Az utolsó homeopatha.** A Rókus-kórház különböző osztályai közt van egy, ahol a betegeket a homeopatia elvei szerint gyógyítják. Ez osztálynak főnöke ma még dr. Bakódy Tivadar egyetemi tanár. De az öreg Bakódy nemskora nyugalomba vonul és erre az esetre óhajt intézkedést Müller Kálmán egyetemi tanár a Rókus-kórház nagyerőmű igazgatója. Beadványt intézett a tanácshoz, hogy Bakódy nyugalomba vonulása után szüntessék meg a homeopatha osztályt. Kérelmét Müller tanár azzal támogatja, hogy ez idő szerint ugy sincs senki jogosítva a homeopátiának az egyetemen való tanítására. Az egyetem homeopatha-osztálya közel harminc évig állt fenn a Rókusban és kevés hallgatója közt elenyészően csekély volt a magyar haligatója száma. Híveket a homeopáthia nem igen tudott az orvosok közt szerezni, olyannyira, hogy még a segédorvos is az alleopaták, a rendes módon kezelő orvosok közül kellett kiválasztani. Beadványát azzal végzi, hogy a homeopáthia nem ért el nagyobb eredményeket, mint az alleopatáé és ezért kéri, hogy az osztályt a Rókusban szüntessék meg. A tanács a kérésről a napokban fog határozni.

(*) **A községi választások.** Az igazoló-választmány ma délelőtt ülést tartott. Méri János elnöke alatt. A bizottság, Bárczy István tanácsjegyző előadása alapján, a következő intézkedéseket tette meg a választások idejére. A szavazatszedő küldöttségek tagjai a következők lesznek:

I. kerület. Elnök: Dr. Rónay Károly, helyettes elnök: dr. Áldásy Antal, rendes tagok: Manks János, Kurzweil Vilmos, póttagok: Wolf Márton, Miklós Gergely.

II. kerület. Elnök: Szmik Lajos, helyettes elnök: dr. Weinek József, rendes tagok: Moldorányi Sándor, Szabó M. Ferenc, póttagok: Jenos Vilmos, Kleini József.

III. kerület. Elnök: Gyulányi Adolf, helyettes elnök: id. Molnár József, rendes tagok: Cristofoli Fortunátó, dr. Berger Lipót, póttagok: Günther Béla, Kudelka Károly.

IV. kerület. Elnök: Fivalszky Sándor, helyettes elnök: Véri Károly, rendes tagok: Forgó István, Hegedűs Károly, póttagok: Kóvári Armin, dr. Fried Adolf.

V. kerület. Elnök: Hüttl Tivadar, helyettes elnök: dr. Stiller Mór, rendes tagok: dr. Bódy Samu, dr. Schreyer Jakab, póttagok: Linzer Imre, dr. Zsigmondy Jenő.

VI. kerület. Elnök: dr. Szóhner Lajos, helyettes elnök: dr. Rózsavölgyi Manó, rendes tagok: Kuncz Ferenc, dr. Rigócz Kálmán, póttagok: Oetli Antal, Romeiser Béla.

VII. kerület. Elnök: Paksy Béla, helyettes elnök: Lád Károly, rendes tagok: Paulheim József, Schwarz Simon, póttagok: dr. Kovács Béla, Szécskay István.

VIII. kerület. Elnök: dr. Ebner János, helyettes elnök: dr. Kiss József, rendes tagok: Simonovics Béla, Seenger Béla, póttagok: Pórszász Gyula, Kart-schocke János.

IX-X. kerület. Elnök: Hindy Kálmán, helyettes elnök: Bálint Sándor, rendes tagok: Baumann Antal, Horváth Lajos, Kleineisler Jakab, póttagok: Burg Ferenc, Horváth József, Kurfurst Miksa.

A választások november 12-ikén és 13-ikán lesznek.

(*) **Rajzoktatási szakfelügyelők.** A székes fővárosi iparos tanonciskolák rajzoktatásának ellenőrzése és a szükséges utbaigazítások megadása céljából a főváros tanácsa megbizta Györgyi Kálmán, Böhm János, Agóti Lajos és Palóczy Antal tanárokat, hogy a nevezett iskolákat november 1-étől kezdve látogassák és tapasztalataikról a tanév végén jelentést tegyenek.

(*) **Utca-nyitás.** A középítési bizottság, annak idejében hozzájárult ahhoz, hogy a IV. kerületbeli Újvilág-utát megszelésítsék, és ahhoz is, hogy a Károly-körút és Újvilág-utca közt, a Wesselényi-utca irányában új utcát nyissanak. Az ügy a közmunkák tanácsa elé került s most tudatja, hogy az Újvilág-utca megnyitását hozzájárul, az utca nyitása ellen sem tesz elvi kifogást, megjegyzi azonban a közmunkák tanácsa, hogy a költségeket ebben az esetben tisztán a főváros pénztárának kell viselni. A mérnöki hivatal a közmunkák tanácsával szemben fönttartja az előbbi álláspontját, hogy az új utca nyitása feltétlenül szükséges. A költség aránylag kevés lesz s mivel csak két házat kell kiszámitani, amelyeknek az ára az utcanyitás folytán beálló telekélvélvással bőven megtérül. A középítési bizottság ma ezt az ügyet tanulmányozás és jelentéstétel végett kiadta annak az ad hoc bizottságnak, amelyet a Károly-kaszárnya telkének a szabályozása ügyében küldöttek ki.

(*) **Adókvetés.** A székesfőváros területén az adóköteles személyeknek és tárgyaknak az egynes adó, nevezetesen az I., II., III. és IV. osztályt kereseti adó, valamint tökékmát- és járadékkadó kvetéséhez szükséges adatok beszerzése céljából az összeírás november 5-től kezdve december 31-ikeig bezáróan ejtik meg.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Népszínház.** A Raupach-féle népdrama, *A molnár és gyermeke*, az idén is megtartotta régi vonzóerejét. A Népszínház nézőtere tegnap kétszer telt meg zsúfoltság a tradicionális darab előadására, ugyiszint ma este is. A közönség, mely a rendes színházjáró közönségnél sokkal fogékonyabb az impressziókra, látható érdeklődéssel kísérte a darab menetét és sokat tapsolt az előadó művészeknek, akiket — mint Szabó Antalt, P. Lukács Juliskát, Szirmai Imrét — ismételtlen hívták a lámpák elé.

** **A Mészáros-féle opera-pályázat.** A néhai dr. Mészáros Károly által kitűzött opera-pályázat bíráló bizottsága, értesülésünk szerint, ma ülést tartott, amelyen a pályázat eldöntésének kérdésével foglalkozott. A bíráló bizottság a pályázat ügyében, amelyre két dalmű érkezett, e hónap folyamán meg fogja hozni határozatát.

** **Hol maradt Szathmáry Árpád?** Meglepetéssel teljes esteje volt tegnap a *Vigszínház*nak. *Hauptmann* Gerhardt: *A takácsok* című szenzációs darabját adták az ismert mozgalmas rendezésben. De azért tegnap este a színpadok mögött nagyobb szenzáció és különös mozgalmasság forrott, mint a lámpák előtt. Fél nyolckor, közvetlenül az előadás megkezdése előtt vették csak észre, hogy Szathmáry Árpád, a *Dreyssiger* gyáros személyesítője nem jelent meg a színházban. Hiába keresték öltözőjében, hiába lesték a kapunál, hiába küldtek el a lakására, a kávéháza, a vendéglőbe: Szatyji nem került elő és Pécsi rendezőnek kellett helyette beugrania.

— Hol lehet Szathmáry? — kérdezték a színészek majd vidáman, majd aggódva.

Ditrői igazgató, aki ismeri embereit, minden harag nélkül, szelid szeretettel ekként válaszolt:

— Meglátjátok, holnap itt lesz közöttünk hiány nélkül és most valahol szidja a színházat, hogy a halottak estéjén *Coralie és Társával* tobzódunk, a helyett, hogy a *Takácsokat* tüztük volna ki.

— Igazgató ur, hiszen *A Takácsokat* adjuk...

— Igen, igen. De ő mégis csak azon tüpreng lázas keresésünk ez órájában...

Mikor aztán ma délelőtt bejöttek a *Vigszínház* tagjai, csakugyan ott találták Szathmáryt. Nagyon komoly volt és nyugodt. Homlokát korholóan ráncolta össze és jeddő hangon zsörtölődni kezdett.

— Nem csoda, ha a *Vigszínház* kacór hírbé keveredik. A kegyeletnek mekkora hiánya, hogy a halottak estéjén *Coralie és Társát* tüztük ki, mikor ott van például *A Takácsok*...

A színészpár Ditrővára nézett, aki szóval-szóra megérte Szatyji mondókáját. De az igazgató szeretettel csak ennyit mondott, mialatt meghatározottsággal nézte az öreg gyereket:

— No jól van, Szatyji, az ilyesmi nem ismétlődik többé! Boecáss meg...

Mert Ditrői nagyon jól tudja, hogy Szatyji hol töltötte a tegnapi estét. Mikor tegnap az alkony beálltával kigyultak a mécesek a kerepesi-füvelben, a legszébb díszben tündökölt a felejthetetlen Szathmáryné sirja. A mamáé Szatyinak is az, nekünk is az. A móta az a sirhant künt domborul, Szatyji még mindig mellette töltötte a szent estét és kultuszt üz abból, hogy ez a sir legyen a legszebb a gazdag temetőben. Maga díszíti virágokkal, maga gyújtja meg a méceseit, és őrzí a sirt bele az éjszakába, amikor már minden csöndes és csak onnan a nagyvárosból hangzik ide az élet lármája, a villamos esőngötte, a fogatok dübörgése. Onnan a *Vigszínház* felül is, ahol ugyancsak várhatják...

** **A deñit.** Az állami számvevőszéknek az 1900. év első feléről az országgyűlés elé terjesztett jelentése a *tulkiadásokat* sorolva fel, így emlékezik meg a két szubvencionált színházról:

Nagyobb kiadás merült fel továbbá az *Operaház* és a *Budapesti Nemzeti Színház* állami javadalmazásánál is, amelyet a miniszter a két műintézet kedvezőtlen pénzügyi eredményével, az általános gazdasági pangással és a Budapestben létesült újabb színházak versenyével okol meg.

** **Blaha Lujza fáklyái.** A *Royal*-szálló dísztermében holnap este tartandó Blaha Lujza-est alkalmából az egyetemi ifjúság által Blahánéknak rendezendő fáklyásmenet igen fényesen igérekzik. A rendezőbizottság már megállapította a részletes programot. A fáklyások este nyolc órakor gyülekeznek az Egyetem-téren, ahonnan fél kilenckor indulnak kettős sorokban Blaháné lakása elé. A menet utiránya: *Kecskeméti*-utca, *Múzeum*-körút, *Kerepesi*-út és a művésznőnek *Erszébeli-körúti* lakása. A menet élén a kör elnöke és alelnöke négyes fogaton mennek, amelyen aztán Blahánét a *Royal*-ba viszik. A négyes fogat előtt *Koczé* Antal cigányprimás zenekara fog magyar dalokat játszani. *Koczé*, Blaháné iránti tiszteletből, ingyen műkö-

dik közre. A fáklyásmenet főrendezője *Czelláth Géza* joghallgató.

** **Hírek a Népszínházról.** A *Népszínház* legközelebbi ujdonsága, *Gerő* Károlynak *Asszonyháború* című fővárosi, énekes előképe, mint értesülünk, jövő pénteken kerül bemutatásra. A darab fő női szerepét, mint már megirtuk, *Blaha* Lujza asszony játssza. — A *Népszínházban* holnap, szombaton, a *San Toy* kerül színre tizenhatosor. Vasárnap délután a *Babát* adják elő *Kury* Klárával, este pedig *Géczy* István új népszínművel, *Ami az erdő meséi*, *Blaha* Lujza asszonnyal.

** **Új eredeti, népies opera.** *Farkas* Odón, a *Tetemrehívás* szerzője, mint értesülünk, új, népies tárgyú operát komponál. A dalmű szövegét *Géczy* István, ismert jeles népszínműíró írja.

** **A beteg színművész ügye.** A beteg *Rózsahegy* Kálmánnak a *Magyar Színházzal* való ismereti ügyét, amelyivel bőven foglalkozunk lapunk tegnapi színházi rovatában, ma épp oly váratlanul, mint örvendetes módon elintézi a — *Nemzeti Színház*nak egy kis hivatalos kommunikéje. Ez a kommuniké így szól:

A *Nemzeti Színház* igazgatósága november elsejétől kezdve három évre szerződtette *Rózsahegy* Kálmánt. Egyszermind két havi szabadságidőt adott neki, hogy a veszedelmes bajából teljesen felépült művész január elsejéig *Meranban* üdülhessen.

Mikor a *Nemzeti Színház* igazgatóságának ehhez a tettehez gratulálunk, nem keressük rá elismerő szavakat: ez olyasvalami, a mire csakugyan el lehet mondani, hogy a tett magamagát dicséri. De gratulálunk a *Nemzeti Színház*nak nemcsak azért, mert segítségére sietett egy fiatal beteg művésznek, akivel egy másik színháznál a legméltatlanabb módon bántak el, hanem azért is, mert *Rózsahegy* Kálmánban olyan tehetségnek sietett művészi hajlékot adni, amely teljesen méltó is arra, hogy az ország első színpadának legyen tagja. Reméljük, hogy a beteg, fiatal művész teljesen felépülve fog visszatérni *merán* üdüléséből és rövid időn be fogja váltani mindazokat a szép reményeket, amelyeket hozzá ezen a színpadon fűzünk.

Fülö János, urtól a *Magyar Színház Részevnyártársaság* alelnökétől ma hosszabb nyilatkozatot kaptunk *Rózsahegy* Kálmán ügyében, amely nyilatkozatban az alelnök új szépítgetni és megmenteni igyekszik a *Magyar Színház*nak a fiatal, beteg művészzel szemben tanúsított eljárását. A nyilatkozat vejeje röviden az, hogy a részvénnyártársaság végreható-bizottsága, mely már eddig tullepte a színházi törvényekben kikötött jogokat, saját hatáskörében a beteg művészt olyan előnyökben részesítette, melyekre az ügykezelési szabályok nem adnak jogosítást, sőt azzal biztatta *Rózsahegy* Kálmánt, hogy ügyét a magasabb fórum, a részvénnyártársaság igazgatótanácsa elé terjeszti.

E nyilatkozata dolgában nem vitakozunk az alelnök ural. Először mert nemcsak izlés, de kicsikét az emberiség doga meghatározni, hogy hol van a határa annak, amikor egy beteg emberrel szemben, még ha nem lenne is olyan emines tehetség, mint a milyen *Rózsahegy*, a rideg paragrafusok alapjára szabható állania, — de másodszor és főleg azért nem, mert most már a felől, hogy miképpen kellett volna eljárniok a beteg művészzel szemben, kitanította alelnök urékat a — *Nemzeti Színház* fentebbi kis kommunikéja.

** **Angot asszony a berlini operában.** A *berlini* udvari opera e hónap folyamán előadja az *Angot asszony leánya* című operettet. Az operett elsőrangú szerepesszással fog színré kerülni.

** **Az Uránia-Színház a vidéken.** *Spanyolország*, *Pekár* Gyula jeles író-társunk ily című darabja nagy sikert arat jelenleg a vidéken. Kedden *Csáktornán* adták a darabot zsúfoltság telt ház előtt, tegnap esütörtökön pedig *Szombathely* közönségét lelkesítette a nagy poézissal megirt óriási sikerű darab. E városokban is, mint mindenütt főként a bikavidaok realiztikus kinematogramjai hatottak a legkövetlenebbül, amelyekről valóságos dicsíműszoktatok ír *Szombathely* sajtója.

** **Tolstoj új drámája.** Gróf *Tolstoj* Leo, a nagy orosz író-filozofus, új drámát írt amely a *moszkvai* színházban fog először színre kerülni. A darab bemutatóján *Tolstoj* maga is ott lesz.

** **Udvari operanékes Varleté-színpad.** *Schrötter*, a *bécsi* udvari opera tagja, mint egy *bécsi* újság írja, legközelebb fel fog lépni a *berlini* Wintergarten mulatóhely színpadán. A művész tíz estéért tizenöt ezer márká felépítési díjat kap.

** **Hangverseny.** Az *Aurora-kör* holnap, szombaton este a *Drechsler*-féle helyiségben hangversenyt rendez, amelyen *Zilahy* Gyula, *Léárd* Mariska, *Kacány* Viola, *Nej* Bernát, *Beithy* Zsiga, *Reza* Dezső, *Iványi* Dezső, dr. *Várkonyi* Béla, *Fügl* József és *Hartmann* Jenő működnék közre.

** **Operaelőadás a Telefon Hírmondóban.** *Verdi* operája, az *Aida* kerül színre ma este a *Magy. Kir.* Operaházban. Ez előadás a *Telefon Hírmondó* is közvetíteni fogja, hogy az immár nyirkosán vált estéket előzőtőlnek kellemessé tegye. Az opera után a szerkesztőség olvastatja fel az est folyamán érkezett legújabb híreket és táviratokat, annak végezte után pedig tizenegy óráig az *Emke* kávéházban játszó *Zöldi* Marci cigányjátéka lesz hallható a kagylókön keresztül.

Éjféli után.

— Première a Nemzeti Színházban. —

Budapest, november 2.

A Nemzeti Színház helyesen teszi, hogy megnyitja kapuját azoknak a becsavargó és tehetséges kezdőknek, akik kopogtatnak rajta. Ha én volnék az igazgató, még *éjféli után* is bebecsátánám őket. Nem tennék úgy, mint az az álomszuszk (vagy maliciózus) házmester, akit a ma bemutatott vígjáték szerzője, *Hajó Sándor*, a darab harmadik felvonásában elének állít.

A Nemzeti Színház még mindig abban a hibében áll, hogy előkelő színház. Maradjon is az, de inkább abban keresse az előkelőséget, hogy a nagyon olcsó és triviális dolgokat zárja ki még akkor is, ha ennek a zsánernek a révén magához csalogathat egypár száz léha nevetőt; keresse abban az előkelőséget, hogy színpadjára csak a nemesebb feladatokkal küzdő talentumot, csak a művészi formára törekvő elméséget bocsássa be; keresse abban, hogy színészei magas fokra emeljék a finom összjátékot és alakításuk szépségével, igazságával vonzzák a tartalmasabb élvezetekre vágyó közönséget. Előkelőséget ebben keresse, ne abban, hogy valami exkluzív kaszinó-félt csináljon magából, ahová csak a népszerű, jó hangzású név magánasálat szabad a belépés.

Válogatni lehet és kell is, ez igaz. A Nemzeti Színház, mint a distingvált izlés egyeteme, nem lehet minden kezdőnek a gyakorló iskolája, csak azért, mert az illető magyar. De a *tehetséges* kezdő előtt, aki jövőt ígér, aki hivatást árul el, akiben meg vannak a fejlődés csirái: nem szabad bezárni az ajtót azon a címen, hogy ide csak híres, nagynevű drámaírók jöhetnek. Az igazi talentumot a féltethezértől talán nehezebb megkülönböztetni, mint a tiszta gabonát a pelyvától, de végre is nem lehetetlen. A színpadratermettségnek valósággal oroszlánkörmei vannak. A drámaírói hivatás száz hiba közül is előcsillag. Néha egy elmésen szőtt jelenet, egy eleven, jóízű párbeszéd, egy felvonásnak a csattanó vége éppen elegendő, hogy meglássuk a kezdőben azt, aki arra van hivatva, hogy idővel a színpad uralkodói közt foglaljon helyet.

Ilyen talentumok előtt csak badd nyissa meg kapuját a Nemzeti Színház. Nyissa meg még abban az esetben is, ha darabjuk első intradára nem hoz jelentékeny kassza-sikert a színháznak és teljes babékoszort a szerzőknek. Gondoljunk a francia színpad egyik legnagyobb mesterére, *Sardou* Viktorra. Most milliómos. Háza vannak Páris első boulevardjain, ahol a telkek ára mesés. Kastélyt, nagy birtokot vásárolt a tantiémjeiből és a Comédie Française, a Gymnase, a Porte Saint Martin, a Vaudeville milliőket keresek a darabjain. De ugyanez a *Sardou* népszerű bukott meg, amíg az első hatásos darabját megírta és a szeszélyes, makrancos sikert állandóan oda tudta láncolni a diadalszekeréhez.

Hajó Sándortól már adtak a nemzeti színpadon egy kisebb darabot. Egyfelvonásos vígjátéka még nem mosódott ki emlékeztünkből. Volt ebben az apróságban egypár jó jelenet, egypár kedves mondas. A fiatal szerző jól észrevette maga körül az emberi gyarlóságokat és elég izléssel mulatott rajtuk. Tartózkodása tetszett nekünk. Jellemzése nem volt művészi, itt-ott valószínűleg motívumokra épített, de göromba tulzásokkal nem akarta mindenáron kieroszakolni a közönség kacagását. A nevetetni kívánó fiatal kezdőben felismertük a komoly talentumot.

Mai vígjátéka három felvonás, de a meséje olyan miniatűr, hogy belefért volna egy hosszú felvonásba is. Három felvonású ágított egy felvonásos darabnak nézem az *Éjféli után*.

A cselekvés, a bonyodalom szerlelőit egyszerű és sovány, de éppen abban nyilatkozik meg a szerző színpadratermettsége, a vígjátékírói hivatás, hogy mégis ki tudja tülni a három felvonás széles keretét.

Egész csomó alakot forgat meg előttünk a gazdag, divatos világ emberei közül. Elének vezetői Budapest *zavros* társaságát: a házikisasszonyt, akit a tea és sandvicsok fejében tapsolni muszáj, amikor hamisan énekel; az elegáns műkedvelőt, aki udvarol a házikisasszonynak, zongorán kíséri a hamis énekét és reklám-kotillonokat rendez, hogy szíve imádjattját (a gazdag házikisasszonyt) bálkirálynővé tegye; a léha, blazírt gavalérokat, akik az unalmas zsúr elegáns terméiből a kevésbé előkelő, de mulatságosabb orleumokba szöknek; a fiatal, egymásba még szerelmes házásokat, akik titokban csókolózni szeretnének, de nem juthatnak egymáshoz a zsúr konvenciók udvarlói miatt, akik a szép asszonyt körülrajongják; a divatos, kapós dandyt, a nagyon szép embert, aki nem tudja, hol van, akit a házúr és a vendégek nagy része nem ismer s aki mégis a társaság központja és a flirtelő dámák hőse

lesz; az öreg férjet, aki félti a feleségét és inkább tartaná otthon bezárva, mint Bartoló Rozinát, de kénytelen odadobni a kiélt, gyönyörűsromjass gavalérokat szemtelen csábításainak, mert a zsúr kötelez, mint hajdan a nemesség. Igazán: *Linné* és *Boitu* osztályozását kellene alkalmaznunk a zsúr-kultusz elegáns léhűtőire. Be lehetne valamennyit sorozni a — *zsúrlók* kategóriájába.

Hajó Sándor megfigyelésétől senkisé megvitathatja el a szatirikus szellemességet; se azt, hogy ez a sok tarka, apró mozaik-vonás élethíven tükrözi elénk a a felső tízezer mai mulatozását.

A zsúr lényegét világosan leszürethetjük *Hajó Sándor* vígjátékából, csak figyeljük meg a gavalérokat bizalmas beszélgetését, akik gyűlölik ezt a modern rabzolgaságot, gonyolják, átkozzák, nyögnek alatta és mégis egyik zsúrról a másikra robannak, pihenés nélkül, álmosan, kétségbeesetten.

Ime a zsúr természetrajza *Hajó Sándor* megfigyelése nyomán: Egy szerző napra váratlanul levél érkezik a címünkre: *X ur és neje szívesen látják egy csésze teára*. Az ember megborítottalkozik, frakkot ölt, bejelenteti magát, mosolyog, megcsókol és megszorít egy csomó kezét, végig hallgat, vagy nem hallgat végig egy sor zenezámot, közkívánatra megiszik egy csésze teát; egy ideig haboz, hogy maradjon-e még, azután egyszerre sarkon fordul, obulást nyom az ínas kezébe, feltűri a kabátja gallérját és azzal — azzal — kezd a másnapot. A házi kisasszony léve suttagja éneklése előtt: „Istenem, csak már tulennék rajta!” De azért énekel. A vendégek félve suttagják: „Istenem! Csak már tul lennék rajta!” De azért végig hallgatják. A háziaszony kimerülten sóhajtja: „Csak már otthon lennének!” De azért mindenkit marasztal. A vendégek fáradtan ásitják: „Csak már otthon lehetnének!” De azért mindenki marad.

Aki valaha zsúron volt (és kit nem ért közülnk ez a szerencsétlenség!), tanuságot tehet arról, hogy ez a milió igaz, ebben a rajzban nincs tulzás.

A darab meséje körülbelül ennyi: *Füzes Róbert*, a fiatal, három hetes házias, aki rendkívül szerelmes a feleségébe, *Ellába*, szeretné megcsókolni az asszonyt, de nem teheti, mert a zsúroló társaság miatt egész este nem férhet hozzá. Mentő eszméje támad. A közben, hogy a házikisasszony énekel, odasompolyog a villanyos lámpák csavarjához és egyet kanyarít rajta. Egy pillanat alatt minden elsötétül. *Róbert* a sötétben odaszalad a feleségéhez és megcsókolja — nem a feleséget, hanem *Ella* rokonát, *Véső* Nellyt, aki *Ella* mellett ül.

Nelly azt hiszi, hogy ezt a csókot *Emődi* Vilmostól kapta, attól az urtól, akit mindenki a „nagyon szép férfi”-nak nevez s akit senkisé ismer, maga *Nelly* sem, moha *Nellyke* mindjárt belészeretett és ezt rögtön be is vallotta *Füzes Róbert*nek, abban a kedves tévedésben, hogy a vakmerő csókrabló *Emődi* volt.

*Füzes Róbert*nek gyanus, hogy a felesége hallgat, amikor a csókról említést tesz. Nyilván azért titkolja ezt a csókot, mert azt hiszi, hogy a sötétben valamelyik imádója csókolta meg. Ki lehet ez a vetélytárs? Nem lehet más, mint a rejtélyes idegen, a „nagyon szép férfi”. *Emődi* a maga részéről viszont *Füzes Róbert*re féltékenykedik, amikor megtudja, hogy *Nelly* megcsókolta és *Füzes Róbert* volt a csókolódzó szerelmes. *Róbert*et leleplezi *Ella* előtt, aki rögtön valóni akar és a zsúr atzonnal otthagya. *Róbert* provokálja *Emődi*t, azután hazakiséri a feleségét. Nyomják a villanyos csengetyű gombját, de a házmester éjféli utáni álmát aluszza és a kapu zárva marad. A míg a duzzogó és didergő házaspár küna várakozik a havas utcán, megjön a zsúron lelejtett *Nellyke* is; ismeretlen gavalérja, a „nagyon szép férfi” nyomon követi. Most már négyen nyomják a villanyos gombot, de a házmester nem jön. A hosszú várakozásban kiderül minden. *Róbert* hű, *Ella* is hű, *Vilmos* és *Nelly* szeretik egymást. A boldog négyes visszasiet a zsúrra, hogy *Nelly*, akit *Emődi* bálkirálynővé választott a kotillonban, eljárja prezuntív völégényével a bálkirálynőit tucat.

Hajó Sándor ezt a vékony bonyodalmat gazdagon fűszerezi öletes vidámsággal, igazi jókedvvel. Frissességének, fiatalágának hajlandó vagyok sokat elnézni, de a dramaturga haragszom, hogy egypár tollvonással nem enyhített némely dolog kiáltó valószínűtlenségén. Amit a szerző motíválni elefejtett, pótolta volna belé a dramaturg.

Hogy a legfontosabbat említsem: *Nelly* belészereit és meg is valja szerelmét annak, akit egy órával előzőlt vetett hozzá a véletlen, akit a zsúron látott először s akinek a nevé sem tudja. Hogy első pillantásra belészereit, ezen még nem akadunk föl; *Capulet Julia* is így járt; ebben a tekintetben a leányok mind egyformák; és *Emődi* megnyerte *Nelly* rokonszenvét, mert *Nelly* kisasszonyt, aki csunyanak tartja magát, szépnek találta. De hogy egy uri kisasszony, aki nem a

Capulet Julia korában él, hanem a mi korunkban! akibe tehát belénevették a tartózkodás, az óvatossá szeméretet, a leányos magatartás önézetes kimértésgét; hogy a társadalmi formáknak, a köteles illomnek ez az elegáns képviselője szereltem valjon egy ismeretlen gavalérnak, akinek a nevé sem tudja s aki éppen úgy lehet becsületes ember, mint szédelő kalandor: ez képtelenségnek látszik. És ezen úgy lehetett volna segíteni, hogy *Emődi* Vilmos nem vadonat idegenként közeledik a leányhoz, hanem mint régiebb — ha mindjárt távol álló — ismerős, aki eddig nem foglalkozott a leányval és csak ezen a zsúron veszi észre, hogy *Nellyke* milyen bájos. *Nellykét* pedig már régebben érdeklítették — titokban — a közönyös gavalér. Egy tollvonás az egész, — de reális, motíváltá tenné azt, ami most hihetetlen. És a csókból eredő félreértés komikumából sem volna le semmit.

A kisebb valószínűtlenségeket hagyom szaladni. *Nelly*, az *Ella* rokona, nem kap egy árva táncost sem házi bálon, ahol a háziaszony maga gondoskodik a táncosokról, mert ambíciója, hogy senki se áruljon petrezselymet. *Emődi* Vilmos és *Füzes Róbert* két igazi magyar ur, a zsúron szivarozik először. És ezt a mi dobányos nemzetünk két hű fia cselekszi! *Füzes Róbert* és *báli ruhában* levő felesége *sárcipőben* megye haza téli hidegben, hóban. Vagy jelezni kellett volna, hogy kocsit nem kaptak, vagy azt kellett volna mondani, hogy azért mennek haza gyalog, mert lakásuk éppen szemközti van a zsúr-adók házával. A házmestert, aki féltől még nem mozdul és csak akkor nyit kaput, amikor a csöngető visszamentek a bálba — nem kifogásolom. Ez nem tulzás. Ez igaz. A budapesti házmestereket a végítélet trombitája is csak nagynehezen fogja fölébreszteni ama napon, mely solvet saeculum in favilla.

A mai premiere szenzációval kezdődött. Szételebent a sötétpiros függöny és kilépett frakkosan, fehér nyakkendősen — *Tóth* Imre, a főrendező. Micsoda? Ő is játszik a *Hajó* darabjában? Ez a név nincs a színpalona! Nem is azért jött *Tóth* Imre, hogy játszsék, hanem, hogy jelentsen. A főrendező azt jöt! jelenti, hogy *Náday* hirtelen berekedt és *Emődi* szerepére — nehogy a premiere elmaradjon — *Császár* vállalkozott. Ez igazán nagy áldozatkészre, erős memóriára és kiváló bátorságra mutat. *Császár*t, aki csak ma reggel kapta meg a terjedelmes szerepet tapssal fogadták első kilépésekor. És valóságos bravur-szamba ment, hogy *Császár* beszédén, játékán alig lehetett észrevenni a hirtelen beugrást.

A premiere-közönség jól mulatott a zsúr-jelenetek tarkaságán, a jó kedvvel szőtt bonyodalmon és különösen a fiatal szerző dialógját élvezte. Ez a dialóg tanusodik legjobban *Hajó* színműiről hivatásról Élet, elevenség, szellem pezseg benne. Nem unalmas, nem banális, sokszor jellemzetes, néha csaknem mély, néha csaknem briliáns a maga röpke és csattanós reflexióiban. Kár, hogy a színészek a szerző rovására tuloztak és mindent elkövettek, hogy olcsóvá tegyék a hatást. *Ujházi, Dezso, Cs. Alszeghi* Irma, *Gyenes, Zilahy, Hetényi, Náday* Béla, *Horváth* Zoltán, *Faludi, Vizváry* Mariska, *Hettyey* Aranka és *Török* Irma vettek részt a bemutatott előadásban. A harmadik felvonás budapesti tájképe — a Klottid főhercegnő két új palotája — szép látvány volt. De a harmadik felvonás bátran kimaradhatott volna.

Hajó Sándort minden felvonás után többször kihívták.

Ábrányi Emil.

SPORT.

„Az utolsó futtatás. Alag kapui az utolsó meetingre nyílnak meg holnap ez idén, úgy szólván csak azért, hogy felussák néhány kisebb verseny keretében a Draghunt steeplechaset, mely az alagi pályának mindíg egyik legvonzóbb eseménye. A holnapi első nap ennél fogva csak szerény ouvertureje a vasárnapinak, amikor a mulatságos vadászverseny dől el a kopófalával, a mesterrel s urlovasainkon kívül néhány fiatal arisztokrata részvételével. Holnap csak három versenynek lesz népebb fieldje, s ezekben sok nagy-pályabeli lóval találkoznunk. Így az előversenyben *Paragraf, Orkán, Pharisier* és *Antonius* képviselik a klasszist; az eladó-gátversenyben *Szezsély II.*-öt láthatjuk gátakon, amint küzd *Jutissal* és *Popovkával*; a kétévűsek handikapjében pedig *Pánccslos, Mr. John* és *Repülj* a legkomolyabb versenyző. Tipjeink a következők:

- I. *Paragraf—Orkán.*
- II. *Vendel—Isalco.*
- III. *Szezsély II.—Geiszt-istálló.*
- IV. *Mari Agnes—Risszes.*
- V. *Pánccslos—Mr. John.*
- VI. *Timár—Wundermadl.*

Bécsi lóversenyek. A novemberi meeting holnapi napjának már van nagyobb versenye is: az 5000 koronás Hubertus-díj, melynek növeli az érdekességét az is, hogy az estendőben utoljára találkoznak startjánál elsőbbségi rangú kétversenyesek az idősebb lovakkal. A háromversenyes közül *Max, Kara, Lili*, a kétversenyes sorában *Tarantella, Frangepán, Haidérose, Faló* és *Hamamelis* a legkomolyabb küzdők. A többi verseny nagyon silány lesz holnap. A típek ezek:

- I. Earl — *Perlasz*
- II. Charmant — *Irrog*
- III. Maz — *Tarantella II.*
- IV. Maida — *Victress*
- V. Bulwaczo
- VI. Moderne — *Zsambokrét.*

A bécsi és az alagi lóversenyek eredményéről leggyorsabban a Telefon Hirmondó értesíti a közönséget, mert kiküldött tudósítójának telefonjelentése alapján, rögtön az egyes futamok után részletes eredményt olvastat fel. Az összeredmény felolvasása fél 5 óra tájban lesz, s egy erre, mint a részleges felolvasásra riadójelel hívja fel előfizetőinek figyelmét a Telefon Hirmondó.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Pestvidéki esküdtbírák kisorsolása.** A pestvidéki törvényszéken most sorsolták ki a november és december havi ülészek esküdtbíráit. A kisorsoló bizottság elnöke *Seyfried József* törvényszéki elnök volt.

Rendes esküdtbírák lettek: *Katona Gyula* (Szent-Márton Káta), *Wiesner Mihály* (Vác), *Krenkó József* (Aszód), *Wagner Mátyas* (Dunabogdány), *Krajcsóvit Ignác* (Csömör), *Praznoszky Ágost* (Tura), *Hugh Gyula* (N-Tétény), *Sonnenfeld Miksa* (Ujpest), *Kálmán László* (Ráckeve), *Moróczi Géza* (Nagy-Tétény), *Leiner Samu* (Ujpest), *Zettl János* (Ujpest), *Martin István* (R-Csaba), dr. *Lenyel Soma* (Vác), *Jágits Ignác* (Vác), *Szlavik István* (Soroksár), *Szántai István* (Szt-Márton-Káta), dr. *Kohn Jakab* (R-Palota), *Szemok Pál* (Rákosszentmihály), dr. *Seigmann Jenő* (Ujpest), *Zalaczi Benő* (Tót-Györök), *Molnár Albert* (Fóth), *Szentkirályi Kálmán* (T-Szt-Máton), *Wattay Gusztáv* (Pomáz), *Hadszán Zsigmond* (Szigetszentmiklós), *Romencsik Imre* (Bia), *Péterffy Károly* (Vác), *Pollner Lajos* (Gödöllő), *Környey Ignác* (B-Megyér), *Grünwald János* (Ócsa).

Helyettes esküdtbírák lettek: *Szisz György* (P-Vác), *Fischer József* (Vác), *Német Gyula* (Ujpest), *Bursits Lajos* (Aszód), *Boros Jakab* (Vác), dr. *Herpka Károly* (Ujpest), *Schneller Miksa* (Vác), *Kádár Zsigmond* (Dömsöd), *Hufnagel Imre* (Vác), *Veres József* (Tótfalu).

§§ **A polnai gyilkosság.** A mai tárgyalás elején az elnök jelentette, hogy a védelem részéről kívánt tanúk kihallgatását a törvényszék elrendelte. Az első tanu *Reinsberg*, a prágai cseh egyetem tanára volt.

— Megvizsgálta-e ön — kérdezte az elnök — *Hruza* Ágnes ruháját?

— Megvizsgáltam abból a szempontból, hogy a ruhákon látható vérfoltok különböző időben kerültek a ruha szövetére. Vizsgálódásom eredménye az, hogy újabb vérfoltok nincsenek a ruhán. Különbösen is kizártam tartom azt, hogy valaki hozzáférhetett volna a ruhához, mert azok külön szobában voltak elzárva, melynek kulcsa mindig nálam volt.

A második tanu dr. *Baxa*, akiből az elnök azt a kérdést intézi, hogy hogyan lehetséges, hogy *Hruza* Ágnes ingének egyik részén a vérfoltok világosabbak, mint a másik részén. A tanu azt válaszolja, hogy ez onnan van, hogy néhol a vérszöcskék közvetlenül az ingre estek, más helyeken előbb a ruhára s csak azután szivárogtak át az ingre. Egy másik kérdésre azt feleli a tanu, hogy kivülé senki sem volt jelen a ruhák megvizsgálásakor.

— Láthaták-e a szolgák az egyes ruhadarabokat.

— Nem. Csak az egész csomagot. Éppen ezért kizártam tartom, hogy valamely visszaélést láthattak volna.

Hlava tanár, aki szintén tagja a bizottságnak, újra megnézi a megvizsgált ruhákat s azt mondja, hogy semmi sem változott rajtuk.

Reinsberg tanár ugyanezt konstatálja a hallgatóság nyugtalanodása mellett. Az elnök kívánságára a tanu még egyszer megvizsgálja az áldozat ingét s szintén konstatálja, hogy azon változás nem történt. Az elnöknek arra a kérdésre, vajjon későbbi vérfoltok megkülönböztethetők volnának-e, azt mondja a tanu, hogy teljes bizonyossággal ugyan nem, de mindenestre nagy valószínűséggel.

A délelőtt kihallgatott többi tanu szintén egybehangzóan konstatálja, hogy a ruhákon nincs több vér, mint azelőtt volt.

Baudisch, a kuttenbergi kerületi bíróság adjunktusa, aki a *Hruza*-ügyben a vizsgálatot vezette, megérkezett *Hruza* Ágnes ruháit s konstatálja, hogy minden ugyan, ahogy előbb volt, de az első pillanatban az volt az impressziója, hogy a vérfoltok kevésbé intenzívek. (Nagy mozgás.) Dr. *Baxa* kérdésre kijelenti, hogy senki sem vette kezébe a ruhát.

Az elnök azt mondja, hogy csak azért engedte meg ezt a kérdést, mert azt akarja, hogy semmi se maradjon felderítetlenül. (Mozgás.)

Baudisch megköszöni az elnöknek, hogy alkalmat adott neki arra, hogy erre a kérdésre válaszoljon.

Pokorni tanu, a kuttenbergi pör jegyzője, azt mondja, hogy a fölmutatott ruhákon nem talál változást, legfőkébb, hogy előbb keményebb fogásnak voltak mint most. *Klenowec* csendőrszervező azt mondja, hogy a ruhák most keményebb fogásnak, mint azelőtt. A jegyzőkönyvből kitűnik, hogy *Klenowec* úgy nyilatkozott, hogy a foltokat nem találja olyanoknak, mint előbb. *Vasik* tanu ugyanígy vall, csak kissé világosabbnak találja most a foltokat, mint azelőtt, meg azután nem lát egy foltot, amelyet előbb észrevett. A tanu elmondja azután, milyen állapotban találta *Klima* Mária csontvázat. A róze, amelylyel a csontváz be volt takarva, alakja szerint különböző helyekről származott. Hogy a talált csontváz az elünt *Klima* Máriával azonos, azt a tanu csak nagyságából és az álkapocs alakjából következtette.

Ezek után felolvastak egy jegyzőkönyvet, amelyben két rőtőskereskedő mond szakértői véleményét a *Hruza* Ágnes holttestén talált ingről. Szerintük az ing felső részén ollóva volt fölvágyva, alsó részén pedig részint késsel, részint ollóval fölvágyva, részint fölszakítva.

Az orvosi fakultásnak a foltokról szóló véleménye azt mondja, hogy az áldozat ruháin egész határozottan lehetett vérfoltok konstataálni, ellenben nem találtak olyan foltot, amelyből erkölcselen merényletre lehetne következtetni.

Azután felolvasták a boncolási jegyzőkönyvet, amelyet *Michalek* és *Proschek* polnai orvosok vettek föl. A jegyzőkönyv annak a konstataálásával végződik, hogy a kéjgyilkosságnál figyelembe veendő testrészek mind sértetlenek voltak.

Majd felolvasták a prágai cseh egyetem orvosi fakultásának véleményét *Hruza* Ágnes meggyilkolásáról. A fakultás a gyilkosság lehetséges okát a merénylő perverz szexuális fölhevülésében látja. A fakultás lehetségesnek tartja, hogy a tettest egy ember követte el.

Erre a tárgyalást félbeszakították. A *Hruza*-ügyre vonatkozó tanúkijelentéseket ma befejezték. A védelem több indítványának elfogadása következtében a tárgyalás valószínűleg november 15-ig fog elhúzódni.

§§ **Tragédia a törvényszék előtt.** A máhrisch-schönbergi járásbíróóság előtt egy szegény fodrász állott ma panaszosként. *Terkan* Josefának hívják s mellékfoglalkozása a cseledeztársaság. Befűrtle Reitzen-dorf plébánián két korona megfizetésére, amelyért szolgáló leányt szerzett neki. Tárgyalásközben a szegény asszonyt annyira kizsárolta a sodrából a lelkes tagadása, hogy az szívészélődést kapott s elájult. Mire orvost hívtak, már meghalt a földhöz ragadt szegény helyszínről.

§§ **Elítélt rablóvezér.** A leszkoveszi törvényszék tizenöt évi súlyos börtönrre ítélte a hírhedt *Prokop Jovanovics* rablóvezért, aki annak a rablóbandának volt feje, amely 1894-ben a nyílt sinen robogó vonatot állított meg s fosztott ki. Ő volt az, aki ugyanakkor *Eugen Prevost* francia mérnököt elfogta s csak 3500 török font váltásdíj lefizetése mellett adta vissza családjának.

TÁVIRATOK.

Berlin, november 2. A hivatalos lap közzéteszi, hogy Pekingben német postahivatalt létesítettek.

Lord Roberts hazatérése.

Fokváros, november 2. Lord Roberts e hó 20-ika körül utazik el Angolországba. Mint jelentik, a beérők október 24-ikén megszállták Koffyfonteint.

A kompromittált Posadowski.

Berlin, november 2. Gróf *Posadowski* félhívatatosan kijelenti a Postban, hogy nem szándékozik lemondani. A *Leipziger Volkszeitung* újabb leleplezéseket helyez kilátásba s egyelőre izelítőül két titkos iratot közöl 1895-ből, 1899-ből. Az utóbbi irat a *Neueste Nachrichten*nek a kormánytól való megvásárlására vonatkozik.

Norvég ügyek.

Krisztjánia, november 2. A *Verdensgang* című lap értesülése szerint *Löchen*, *Holst* és *Thilseen* államtanácsosok a régens-trónörökös előtt azt a kívánságukat fejezték ki, hogy kilépnek a minisztériumból. A nevezettek tárcáját *Arctander* polgármesternek ajánlották föl, aki azonban el nem fogadta, ellenben *Konow* volt államtanácsos kijelentette, hogy hajlandó átvenni a földmivélségi minisztérium tárcáját.

A kormány megbízta *Ibsen* Sigurdot, a belügy-minisztérium külkereskedelmi osztályának titkárát, hogy a konzuláris ügynek a diplomáciához való viszonyát tanulmányozza és arról jelentést tegyen.

A rekonstruált angol kormány.

London, november 2. A sajtó, a *Daily Telegraph* kivételével, nem lelkesedik a kabinetben történt változásokért. Azok a lapok is, amelyek a kinevezéseket pártolják, csak föltételek vagy hüvös dicsőréttel adóznak nekik. Leginkább még *Brodrick* kinevezését helyeslik.

Az utolsó karlisták.

Páris, november 2. A Havas-ügynökség jelentfi Madridból: A még fegyverben állott egyetlen karlista-bandát ma Bergában szétszórta. A felkelési kísérlet ennél fogva meghiusultnak tekinthető. A kormány mégis dekrétumot tesz közzé, amely szerint az alkotmány biztosította szabadságokat az egész felszígieten felfüggesztik energikus akció inaugurálásáig, legott és hogy a hatóságoknak kellőleg módjukban legyen a karlisták teljes kiirtása.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 2. A *Gewerbeverein* mai ülésén szóvá tette az egyesület titkára a megrendelések gyűjtéséről szóló magyar törvényjavaslatot. Az előadó hevesen megtámadta annak rendelkezéseit s úgy jellemezte a javaslatot, mint amelynek éle az osztrák iparosok ellen irányul. Az egyesület a titkár indítványára tiltakozását fejezte ki a törvényjavaslattal szemben.

New York, november 2. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) *Gyapot:* New Yorkban helyben 9 1/2 (9 1/2). Dec-re 8,95 (9,06). Februárra 9,97 (9,08). New-Orleansban helyben 9 1/2 (9 1/2). — *Petróleum:* Stand white New Yorkban 7,45 (7,45). Stand white Philadelphian 7,40 (7,40). Refined in Cases 8,75 (8,75). Credit Balances at Oil City 1,10 (1,10). — *Zsír:* Western steam 7,45 (7,50). Robe és Brothers 7,80 (7,85). — *Tengeri irányzata szilárd.* Novemberre 44.— (—). Decemberre 42 1/2 (42 1/2). Májusra 41 1/2 (41 1/2). — *Buza* irányzata gyenge. Píros ősi helyben 79 1/2 (79 1/2). Novemberre 77 1/2 (77 1/2). Decemberre 78 1/2 (79 1/2). Márc-re 82 1/2 (82 1/2). Májusra 81 1/2 (82 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 8 1/2 (8 1/2). — *Kávé:* iair Rio 7. sz. 8 1/2 (8 1/2). Nov-re 7,10 (7,10). Januárra 7,25 (7,25). — *Liszt:* Spring Whea. clears 2,75 (2,75). — *Cukor:* 4.— (4.—). — *On:* 27,12 (27,60). — *Réz:* 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 2. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) *Buza* irányzata gyenge. Novemberre 72 1/2 (73 1/2). decemberre 73 1/2 (73 1/2). *Tengeri irányzata* állandó. Nov-re 37 1/2 (37 1/2). — *Zsír:* Nov-re 7.— (7,07). Decemberre 6,82 (6,87). — *Szalonna* short clear 6,85 (6,80). — *Sertésus:* Novemberre 20 62 (20,75). Decemberre —.— (—.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Napló: Szombat, november 3. — Római katolikus: Malakias pk. — Protestáns: Pirmin. — Görög-orosz: (október 21.) Hiláriom. — Zsidó: Marchesvan 11. Sabbath, Lech-Leche. — Nap kéli: 6 óra 32 perckor. — Nyugszik: 4 óra 22 perckor. — Hold kéli: délután 2 óra 17 perckor. — Nyugszik: reggel 1 óra 49 perckor.

A miniszterek nem fogadják. *Blahóté ünnepelése.* Feklyásmenet és disztrakoma a Royal-szállóban este 10 órakor.

Beiratás az iparrajziskolába (Oroszlán-u. 1.) délelőtt 9 óratól 1-ig.

Egyesült béleárosi községi párt gyűlése este 7 órakor a Sas-körben (Irányi-utca 17.)

A király *Gödöllőre* érkezik. A képviselőház ülése délelőtt 10 órakor.

Honté föllelőnézési szemle reggel 9 órakor a Ferenc József laktanyában a 2., 3., 4., 5. és 6. hűk hűszerezdelek.

Közös hadseregbeli föllelőnézési szemle reggel 9 órakor a Mária Terézia laktanyában a 60., 61., 62. és 63. gyalogezreddel és a II. vonat-ezredhez 1896—1899-ben besorozott legénységgel.

Nemzeti Múzeum. Képtár és néprajzi osztály (Csillag-utca 15.) nyitva van délelőtt 9 óratól délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíj mellett tekinthetők meg.

Istvánffy Gyula képiállítása a Felsőerdősor 22. szám alatt, *Huszár Ilona* báróné műtermében reggel 9 óratól délután 4 óráig.

Magyar kereskedelmi múzeum és háziorp kiállítás a városligeti iparcsarnokban délelőtt 9 óratól délután 2 óráig.

Az új országgház *építési munkái* és lépcsőháza délelőtt 10—1 óráig 40 fillér belépődíjjal tekinthető meg, azontul este 6-ig 1 korona.

Deák-muzeum a hercepesi-úti temetőben, nyitva este 6 óráig.

Teknológiai iparmúzeum zárva.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazené.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténként a magy. kir. honvéd zenekar hangversenye.

Union-szálloda, diszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpár-terem.

Putzer György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Somossy Oréum válogatott műsor.

Ferenzi kávéház, Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátra kávéház Király-utca Tordajo női zenekarának hangversenye.

Hazám kávéház, Horváth Janosi jeles zenekarának hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő, Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

Monopoli kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folies Caprice kiváló új műsor.

KÜLÖNFÉLEK.

Halottak napján.

Cseng a falu kis harangja,
Halottak szent napja van ma.
Odakint a faluvégre
A hívőknek ifja, vénje
Lassan küszö sötét árnyékt
Ballag ki a temetőbe.

S amint sirva, jajgatozva
Rádülnek a sírhalmokra,
Az irigység száz kegyetlen
Kínja ébred bús szivemben:
Mért nincs nékem is egy sírom,
Hol fájdalom elrebegjem.

Pedig nékem is van gyászom!
Elsirattam e világon
Amivel az ég megaldott:
Rokont, testvért, jó barátot...
S ahol búmat elsirhatnám, —
Olyan sirt mégsem találak.

Ó, nincs fájjobb, mint az ilyen
Gyász, amelynek sírja sincsen.
Az a gyász a legsötétebb,
Amikor a holtak élnek
S kedvesinkől nem a sápadt
Halál foszt meg, — de az élet.

Volszi Bárd.

† Szerelemben fő a csel. Sok szó esett meg már az amerikai villamos gyorsasággal kötött házasságokról, de annyi bizonyos, hogy Sinclair kisasszony, egy filadelfiai milliommos leánya jó időre biztosította magának, ha nem is gyors, de leleményesen keresztülvitt férjhezmenetelével a pálmát.

A szép amerikai leány beleszeretett apjának egyik hivatalnokába s meg is egyeztek titokban a szerelmesek, hogy egymáséi lesznek. Az öreg Sinclair természetesen hallani sem akart a házasságról s hiába könyörgött neki a fiatal és türekvő hivatalnok, hiába esdekelt a leánya, az apa hajthatatlan maradt, sőt a mult hetekben, elejét veendő annak, hogy a szerelmesek csak láthatásáig is egymást, elbocsátotta a kétségbeesett hivatalnokot. A konok fejű apa nem számolt azzal, hogy ha nem lehet szép szóval, könyörgéssel és könnyező női szemekkel célt érni, segíthet a csel.

Most a napokban tartotta az öreg Sinclair egyik kebelbarátjának leánya az esküvőjét valamelyik filadelfiai fiatal milliommossal. Az esküvőn s a lakodalmalon ott ragyogott az amerikai haute finance színe-java. Sinclair kisasszony pedig a menyasszony koszoruleánya volt. A leleményes amerikai leány keresztülvitte, hogy szerelme ott lehessen a lakomán.

Már a lakodalmi kalácsot szolgálták fel, egyik lakója Sinclair kisasszonynak nyújtja a tálat, a kis-

asszony levág egy darab kalácsot és a levágot darabból egyszerre csak a tányéjára esik egy — gyűszű. Általános zavar és suttogás: amerikai babona szerint ugyanis ez azt jelenti, hogy az ily gyűszű tulajdonosnője soha sem kap férjet. A fiatal hölgyek kárörvendő szemekkel mosolyogtak, az öreg Sinclair bosszankodott, egyszerre félrehívja őt a leánya és élénk kézmozdulatokkal magyaráz neki valamit suttogva. Puhítja az öreget, hogy le lehetne pipálni az egész kárörvendő társaságot, ha beleegyeznek, hogy felesége lehessen az elbocsátott hivatalnoknak. A yankee küzd magával, de végre is győzőtt benne a hiúság s nyugodtan a helyére ül. Egy negyed óra mulva feláll, beszélni akar, mindenki azt hiszi, hogy felköszönti az új párt, s csak elbámulnak, mikor az öreg tősz helyett ezt mondja:

— Hölgyeim, uraim, szívesen látom önöket a lakoma után lakásomban: leányom és John Wight ur eljegyzési ünnepélyén.

... Általános csodálkozás — két szempár pedig boldogan mosolyog egymásra.

Azt persze nem tudta az öreg Sinclair, hogy a leánya dugta a kalácsba a gyűszűt.

† Az angol-boer háború áldozatai. Elrémitő számok tanuskodnak arról, hány holtat és sebesültet követelt a delafrikai háború. Az angol hadügyi minisztérium időről-időre adott ki jelentéseket elesett és megsebesült katonáiról, ellenben a boer köztársaság eddig még egy kimutatást sem közölt veszteségéről és csak most nyerhet a világ fogalmát a véres háború boer áldozatairól abból a statisztikából, amelyet a boer kórházakban működő orvosok állítottak össze. Ez a statisztikai kimutatás csak április 16-ikáig terjed s így nem foglalja magában a későbbien elesett vagy megsebesült boer harcosokat. Április 16-ikáig boer részről 2448 ember lelte a csatatéren halálát és 6622 sebesült meg, az angolok közül pedig június 9-ikéig 2518 ember esett el és 11.405 kapott sebet, 3721 angol pedig a klíma okozta betegségekben halt meg. Látnivaló tehát, hogy a boerok vesztesége szabadságukért vívott küzdelmükben sokkalta kevesebb, mint az angoloké.

† Hipnotizáló arckép. A párisi kiállítás fotografiai osztályában nem mindennapi intermezzo játszódott le a mult hétén. Egy ritka szépségű hölgy életnagyságú arcképét egész délelőtt bámulta egy nagyon elegáns megjelenésű úri ember. A kiállítás látogatói figyelmessé lettek a senkit észre nem vevő, izgatottságot ragyogó szemű rajongóra, megmosolyogták őt, de a mosolygó arok egyszerre komolylyá lettek, amikor a fiatal ember egyszerre csak leakasztotta az arcképet a falról, és se szó, se beszéd, mintha nem is látna maga körül a többi embert, felsökabátja alá tette a gyönyörű nő képmását és távozni készült. Utána siettek, egy ki-

állítás felügyelő felelősségre vonta őt, majd pedig átadták a legközelebbi rendőrnek, aki bekisérte az ingatag, remegő járásu, kipirult úri embert a rendőrségre. A valláskor eleinte összefüggés nélküli, szaggatott mondatokban felelt, majd a rendőrtisztvel erőlyes hangjára egyszerre csak összerezgett és könyörgőre fogta a dolgot, hogy ő maga sem értheti, hogy lophatott, hisz' ügyvéd. Flórcsibe való, Dominico Pegoraronak hívják s annyira megbabonázta őt a fotografán levő ésbontó szépsége, hogy előtte ismeretlen és érthetetlen erő kényszerítette őt az arckép ellopására. A jelenlevők is mind igazolták, hogy az olasz ügyvéd tényleg betegesen rajongó, ideges ember benyomását tette rájuk, s minthogy Pegoraro különben duszagazd, s így közönséges lopásról szó sem lehet: a rendőrség szabadon bocsátotta őt.

† Tragédia. Néhány nappal ezelőtt a Párisból Clichybe vivő országon a rendőrök két rongyos, egészen elzüllöttnek látszó csavargót találtak, mely álomba merülve. Felrzták az országot árkában pihenő embereket s bekisértek őket a legközelebbi rendőrszobába. Kihallgatták őket és a vallatásnál kiderült, hogy az egyik elrongyolódott alak főhadnagyból züllött ennyire. A neve Contran de Selour, s nagyon előkelő languedoci családból való. Elvégezte a középiskolákat és belépet a saint-cyri katonauvelőintézetbe; innen is kitünő eredménnyel került ki és valamelyik lovaseszredhez osztották be egy vidéki francia városkába. Egyhangan folyt az élete a vidéki helyőrségben néhány évig, mikor egy nyári kirándulás alkalmával megismerkedett egy egyszerű de végtelenül bájos munkásléánnyal. A kis Lujzika és a hadnagy ur már aznap délután érezték, hogy ők egymásnak vannak terelve, s alig néhány hét mulva a tiszt tudtára adta szüleinek, hogy a munkásléányt feleségül veszi. A nemes származású büszke család természetesen hallani sem akart a házasságról s mikor a hadnagy adott szavát megtartva mégis feleségévé tette a gyári leányt, családja megszüntetett vele minden összeköttetést, megvont tőle minden anyagi segítséget és ezredében bajtársai részéről is annyi gonyolódásnak, lenéző megjegyzésnek volt kitéve, hogy elkeveredve lemondott a kardbajtól és elhatározta, hogy polgári állás után néz. Hiába volt minden fáradozása, nem kapott hivatalt. Gyermeke is sirt már a bőségesben, s neki minden pénzforgása kimerült lassan; beköszöntöttek az éhezés napjai. A nyomor kényszerítette, hogy napzámosná legyen. A sok éhezés megtörte a feleségét és gyermekét; betegeskedni kezdtek, néhány év mulva meghalt az asszony is, gyermek is, a volt hadnagy pedig folyton züllött, s mikor a napokban az országról a rendőrség börtönébe kísérték, boldognak mondta magát, hogy hosszú idő mulva végre fedő alatt hajthatja nyugalomra fejét.

REGÉNY.

QUO VADIS?

(56)

— REGÉNY —

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK

— Mondasz valamit, mert különben te nem igen orlítotted magad dicséretemmel. Öszinte vagy, mint Tullius Senecio, akinél azonban sokkal jobban ismered a művészeteket. Egész Rómában egyedül te értesz meg engemet.

Egy ideig némán sétáltak le és fel, majd álmodozó hangon ismét megszólalt Nero:

— Ha énekek és játsszom, akkor elszakadok a világtól. A zene saját magam fölé emel és csak akkor vagyok igazán hatalmas. Új birodalomnak kínesei nyílnak meg szemeim előtt és sohasem ismert gyönyört érzek. Erzem az istenek közelét, érzem, hogy megnyílik az Olympus. Es be kell neked vallanom — és hangja reszketett a felindulástól — én, a császár, az isten, kigisnynek érzem magam, mint egy marék por. Értesz engem?

— Igen, értelek. Ezek a nagy érzések csak az igazi művészeknek adtak meg az égietől.

— Ma teljesen őszinte akarok lenni, Petronius, irántad, barátom iránt. Azt hiszed, hogy vak vagyok? Azt hiszed, hogy én nem tudom, hogy mit beszélnek rólam Rómában? Azt hiszed, nem tudom, hogy anya- és feleséggyilkosnak mondanak, szörnyetegnek, zsarnoknak, mert néhány halálos ítéletet aláírtam, amire Tigellinus valóssággal rákényszerített. Igen, zsarnoknak tartanak, tudom jól és senki sem fogja nekem elhinni, talán még te sem, édes barátom, hogyha a zene elhatítja lelkemet, akkor oly szelídek és jónak érzem magam, mint a bölcsőjében pihenő gyermek. A csillagokra, melyek itt felettünk ragyognak,

eszközöm neked, hogy igazat beszéljek, az emberek fogalmuk sincs arról, mily jó vagyok én tulajdonképen.

Petronius tényleg nem kételkedett, hogy Nero e pillanatban igazat beszél és hogy a zene lelkében nemesebb hangokat szólatat meg.

— Ugy kell, hogy ismerjenek, Caesar, — mondá — mint a hölgy én ismerlek! Róma sohasem tudott téged keltekképpen méltányolni.

A császár fáradtan támaszkodott az ifju tribun karjára, aztán így szólt:

— Milyen egészen más vagy te, mint Tigellinus! Te mindig megértés engem. Te belátod, hogy én mindenélőt művész vagyok, aki érzi, hogy valami különös nagyra van hivatva, és aki ezt a rendkívüli valamit minden eszközzel, mely rendelkezésére áll, keresi. Néha úgy érzem, hogy olyan valamit kell tennem, amit még ember nem tett, ami jóban vagy rosszban emberföltött legyen. Az emberek azt mondják, hogy őrzöngök! Nem, nem őrzöngök. Csak kutatok. Értesz engem?

Petronius nem felelt rögtön. Akkor szinte önkívületben felkiáltott Nero:

— Senkisé sem jött, még te sem, milyen nagy művész vagyok én! Mily kopár, pusztá les ez az egész világ, ha én már többé nem leszek. Én ennek dacára vagy talán éppen ezért...

Elhallgatott, majd ismét sóhajva folytató:

— Szenvedek, Petroniusom! Nem is képzeled, mennyit szenvedek. Mily nehéz a legnagyobb hatalom és a legnagyobb talentum igáját hordani!

— Teljes szivemből osztomom fájdalmaidban, isteni Caesar — mondá Petronius — és ugyanúgy érez Viničius is, aki már régóta istenit téged.

— Én is nagyon szeretem őt, noha ő Marsot és nem a muzsákat szolgálja.

— Most főképp Aphroditét szolgálja, — mondá Petronius, aki a császár ellágyulását őcsese javára akarta kihasználni.

— Szerelmes, akár csak Troilus Cressidába

— mondá nevetve. — Emlékszel még a lygiai kezesre, akit neki ajándékoztál? Szeretőjévé akarta tenni a leányt, de ez oly érelyes, mint Lukrécia és most nőül akarja venni. Sójajtozik, jajong és a vágytól napról-napra soványodik, de mint valódi katona, eszárjának beleegyezésére vár.

— Miért ne egyeznék bele? A leány tetőtől talpig csinos kis jószág. Sőt most már arra is emlékszem, hogy Poppaea panaszkodott, hogy ő volt az, ki gyermeküket megbabonázta.

Tudom; Tigellinus is ezt mondá. De talán emlékszel arra is, hogy én őt akkor rendreutastottam, mert hiszen az istopek nincsenek alávetve a gonosz szellemeknek. O zavarba jött, te pedig „habet“ et kiáltottál. Emlékszel?

— Igen, igen, most már emlékszem — felelé a császár. Aztán kegyes mosolylyal fordult Viničius felé.

— Holnap Rómába utazol, nőül veszed a kis lygiai leányt! Jeggyürü nélkül ne kerülj szemem elé!

— Óh uram, köszönet, köszönet szivem mélyéből, hebegé Viničius.

Nero kedvtelve tekintett rá.

— Mily öröm is az, másnak boldogságot szerezni. Egész életemben szeretnék így eszelekedni.

— Még egy kegyet kérek, óh isteni férfit — szólt Petronius — ismételd parancsodat Augusta jelenlétében is. Egyetlen szavaddal semmivé teheted azokat az előítéleteket, melyekkel némelyek ifju barátom mennyasszonya iránt még most is viseltetnek.

— Jó — mondá Nero — ma mit sem tagadhatok meg tőletek.

Az atriumban ott találták Poppaeát Tullius, Senecioval és az ifju Nervával beszélgetve. Nero leült melléjük és magához intett egy gyermeket, kinek titkon valami parancsot sugott a fülebe.

Pár perc mulva megjelent ismét a gyermek egy aranyozott ládával, melyből Nero egy diszes opál-nyakéket vett elő.

(Folytatása következik.)

— Az emberi test tulajdonjoga. Érdekesen fejtegeti egy német jogtudós, hogy az embernek valamely testrésze felett senki más nem rendelkezhetik; ha például valamelyik orvos kórtani szempontból érdekes testkinövés megvételére kőt szerződést alakít, az a szerződés törvény szerint nem lehet kötelező az illetőre. Egész más kérdés alá esik a holttest feletti rendelkezés: nem ritka eset, hogy valaki végrendeletileg meghagyja holttestének eltemetését. Épp így jogában áll bárkinek az is, hogy tudományos, bontani célokra hagyományozza, vagy pedig pénzért adja el a tetemet. Önmaga mindig rendelkezhetik végrendeletében teste fölött, de az örökösöknek semmi joguk sincs e tekintetben.

KÖZGAZDASÁG.

A trencsén-teplai vágvolgyi cukorgyárról.

Budapest, november 2.

A *Vágvolgyi Lap*, a Trencsén vármegyei hivatalos körök szócsové megnyilatkozott végre s hogy mi hozta mozgásba ez inspirációhoz elannyira hozzászokott megyei tényező, azt azok, akik a cukorgyár kérdésében jogú ügyét a megyében végbement folyamat észleléséből ismerik, meg is fogják érteni, nem azonban azon országos tényező, akikre nézve semmiképp közömbös nem lehet azon egymagára hagyott küzdelem, amelyet e vármegyében a honi érdek a tola-kodó idegen érdekekkel szemben oly elszántan folytat már hónapok óta.

De mi az tulajdonképpen, ami e szegény vármegyében történik, amelyről az ország sajtója rendszerint legfeljebb egy beközömbösített éhínség, vagy egy főispáni változás esetében szokott hírt venni? Ez országos, a természet által nagy részben mostohán megáldott s a rengeteg adóteher folytán teljesen kiszípolozott vármegye vágvolgyi részének évek sora óta hangoztatott óhajja: a Vág még termékeny völgyében egy cukorgyárt létesíteni.

Tizenkét évvel ezelőtt, midőn a morvai cukorgyárosok a morvaországi földek elerőtlenedését érezték, a Vág-völgy dusan termő részére irányították figyelmüket; s mert akkoron a földművesek a gabonafélék eszékénese és az évről-évre emelkedő adóteher nyomasztó sulya alatt örömmel látták azt, aki földjeik nagyobb jövedelmezőségét lehetővé tette: bele mentek a kintálkozó hálóba s cukor-répa termelésre adták magukat.

A répa jól termelt az első években, ami csak természet volt, mert hiszen a földből addigelőt elvont erőt bőven pótolta a földműves gazdag marhaállománya. A nagybirtokos és a nagybérlő tenyeri-

kön hordhatták az idegent, mert hiszen ők kapták a szép répaárakat, s így a jó árak s tőképekességük mellett elegendő állatállományuk révén évről-évre pótolhatták földjeik elvont erejét. Nem úgy azonban a kisbirtokos, aki a gabonárák izesztó mérvényben következett súlyyodása következtében szintén bele kényserítettette a cukorrépa-termelésbe, s mert tőke hiányában képtelen volt oly állapotot fenntartani, amely földjei termőképességének fenntartásához megkívántatott volna, a semmi jövedelmet nem nyújtó gabonatermelésre pedig már ez oknál fogva sem térhetett vissza: kénytelen volt a tőkével rendelkező nagybérlőnek bérbeadni földjeit, mert ily uton legalább némi jövedelmet biztosított magának s elérte részben földjeinek jobb megművelését is.

A kisbirtokosok parasztsztyárlóid pedig, — sajnos eléggé, hogy így kell nyilatkoznunk — jórésben már csak mint voltról kell megemlékeznünk, mert hányval esett az meg a tizenkét esztendő óta, hogy cukorrépa-termeléshez nyultak, reá két-három esztendőre kénytelenek voltak egy-két szarvasmarhájukon tudni kellő takarmányhiány folytán; majd bérbeadták 4-5 mérőből álló ingatlanait s mert az évi bérből meg nem élhettek, s egy évben 2-3 évre terjedő bérösszeget felemlésztettek, csak egy következhetett be: teljes eladósodásuk s vagyoni bukásuk. Ez állapotok látva, mindinkább nyilvánult a mezőgazdák között az óhaj: egy cukorgyárt építeni a vármegyében, s ezáltal megadni a lehetőséget arra nézve, hogy a mezőgazdák üres istállóit megtellessenek s a felette igénybe vett anyaföld új erőt nyerhessen.

Ez óhajnak utját senki nem állhatta, 4-5 évvel ezelőtt tényleg a magas államkormány részéről kilitásba helyezte 300,000 forintnyi segélyre támaszkodva, megalakult a vármegyében az első mezőgazdasági cukorgyár részvénytársaság, s az években át a morvák önkényének teljesen kitétt mezőgazdák között oly fokban nyilvánult az ügy iránti lelkesedés, miszerint a vállalat teljes sikerében csak az kétkedhetett alaposan: aki tudja, hogy mily készségesen ássa meg a magyar a maga sírját, ha erre őt az idegen szépen csengő hangon megkéri.

A vállalatból semmi sem lett, elpusztult, dacára annak, hogy valamennyien akarták, csak egy nem — a morva cukorgyárosok.

Önzezikkel temették el a gyermeket, amely gyermek születésének valamennyien annyira örvendtek, — s azt mondták: hogy azért pusztult el, mert ügyetlen volt a bába; belefojtotta az első fűrdőbe.

Azóta, hogy ez megesett, úgy miként el nem hallgatt az átok a bábára, aki a halált okozta, úgy meg nem szűnt a vágy a gyermek újjászületése iránt.

Azon reményben, hogy az új éra alatt nem lesz alkalom oly rossz bábákkal találkozni, meg merte cselekedni a Wolf testvérek (kisvártói cég) csoportja, hogy e vármegyében új életre kelte a bé-

kével halottaiban sem bíró gyermekét, s egyesülve a megyebeli mezőgazdák által létesítette a „Vágvolgyi cukorgyár részvénytársaságot“ 2 millió 400,000 koronányi részvénytőkével Tr.-Teplán, a Vág-völgy legzebb és legtermősebb, de a céra is legmegfelelőbb helyén.

Mikor már ez óhaj végre is a legkomolyabb emberek kezében tetté érlelődött, s a morvák látták, hogy uralmuknak Trencsén vármegyében vége kezd szakadni, — ismét a régi fegyverhez nyultak: honi embereket állítottak a honi érdek ellenében, s hogy találtak is erre vállalkozókat, bizonyítja az elszomorító jelen.

Jól tudták a morvák, hogy mint idegenek semmiképpen nem győzhetnek, mert, az ország gazdasági viszonyainak jelen válságos pillanatában honrallással azonos eslekedtet volna bármely idegen érdek javára a honi érdek feladni s a kellő, köteles támogatásban nem részesíteni.

Mit tettek tehát a morva cukorgyárosok?

Társultak egy magyarországi cukorgyárossal, a diószegi cukorgyár tulajdonosával, akinek épp annyira felküdhetik érdekében az, hogy Trencsén vármegyében legyen, vagy ne legyen cukorgyár; — mint amiként érdekelheti e sorok íróját az, hogy Tuan herceget a büntetés mely nemel fogja a kínai császár sújtani, amiért a boxerekkel tartott.

De miért társultak a diószegi cukorgyárossal éppen, — hiszen például Stummer még gazdagabb, s tán befolyásosabb is az országban amannál?!

Azért, mert Stummer erre először is nem vállalkozott volna, de meg nincsen is oly jó lábón Trencsén vármegye egykori hatalmas urával: Szalavszky Gyula főispánnal, akinek sikerült az első cukorgyár temetését oly imponáns módou rendezni, — s oly nyugalmas szívvel elviselni. A társulás eredménye lón, hogy a morvai cukorgyárosok megküzeltették e réven Trencsén vármegye újú és minden ízében hazafias és korrekte gondolkodású főispánját, s szerződést ajánlottak meg 300,000 koronányi biztosíték mellett arra vonatkozólag, hogy 1902. évben Trencsén város vidékén egy cukorgyárt fognak telepíteni.

Az újú főispán, nem sejtve az ezen ajánlat mögött rejlő célozt, — s ösztönözve a környezettől s azon vágytól is, hogy minden esetben egy gyárt létesíthessen a vármegyében: megküzette a szerződést a morva cukorgyárosokkal, lekötve abban a maga részéről a kívánt támogatást. A kocka el volt vetve, a szándék első része sikerült: a morva cukorgyárosok előállhattak azzal a mezőgazdák előtt, hogy a halóság támogatása nemcsak a teplai Wolf-féle vállalat részén van meg, hanem az ő részükön is, szabad tehát a vásár!

Ezen ténnyel el lett vetve a mezőgazdák között addig fennálló egyetértő mozgalom talajába a meg-hasonlós bounasztó magva mert kétséget támasztott

A rádza nyaklánc

— REGÉNY —

Írta: RUDYARD KIPLING

(87)

A királyné megfogta Ketty kezét és szeliden magához vonta a leányt, amíg feje a térdén nem pihent meg. A reggel átélte izgalmaiktól testében, felkeltében fáradtan, jólesett Kettynek ez a pihenés. Lágy, bársonyos női kezek simogatták el a sötét haját homlokából és a szeméből, amely annyit sirt, erősen az övébe mélyedt, a barna asszony pedig a derekát tartotta átfova.

— Hallgass rám nővérem — kezdte a királyné végtelen gyöngösdéggel. — Mi hegyeink között odabaza a népemmel egy patkányról mesélnek, amely egy darab sáfrányt talált és azzal egy patikus boltját megnyitotta. Így van ez azzal a fájdalommal, amelyet ismersz és gyógyítasz, drágám. Csak nem haragszol rám? Nem, nem szabad, hogy ez bántson téged. Feleljél el; hogy fehér nő vagy és hogy mi indiai nők vagyunk, csak arra gondolj, hogy nővérek vagyunk. Kis nővér, minékünk, asszonyok számára csak egyetlen igazság van... hogy akik még nem születtek a világra gyermeket, az nem tudó, annak a világ el van rejtve. Reszkette imádkozom ehhez és ahhoz az istenhez, borzongok az éjféli szélről, mert azt hiszem, hogy a gonosz szellemek abban az időben az ablakom előtt nyargalnak el és ülök itt a homályban és pamulholmikát kötök, amelyeket senki sem visel és édességeket készítek, amelyek érintetlenül kerülnek vissza uram asztaláról. És te, aki sok ezer mérföldről jöttél ide, te nagyon okos vagy és ezer olyan dologra tanítottál, amiről nem tudtam és mindennek ellenére mégis gyermek vagy és én vagyok az anya. Amit én tudok, azt nem tudhatod te s nem értheted meg boldogságnak a kinjút, sem fájdalomnak a tengerét, amíg magad is nem kóstolsz ebből a fájdalomból.

Beszéltem neked a gyermekemről... mindent elmondtam neked. Kedves nővér, nem a hozzá való szeretet gyökerét mutattam meg neked, tudva, hogy egy sem érthetsz meg! Azt hiszed, hogy minden fájdalmamat elpanaszoltam, amíg aromat kebleden nyugtattam? Hogy panaszokodtam volna el mindent neked? Leány vagy s szíved, amely az enyémen veri, nyugodt veresével elárulta nekem, hogy nem értet meg. És nézd, ez az asszony, aki kívülről jött be, többet tud rólam, mint te! És egy iskolában, így beszéltél el, arra tanítottak téged, hogyan gyógyítják a betegeket és hogy nincs betegség, amelyről te ne tudnál? Kis nővér, hogy érthetné az életet, aki soha életet nem adott? Ezeztől-e valaha gyermeket a kebleden, aki szoptott? Miért pirulsz el? Érezted te azt? Nem, tudom! Amikor először hallottam a szavad, amikor esek járnai is láttalak alakomból az udvaron, tudtam, hogy sohasem érezted. És a többi nővérem künn a világban szintén mind tudja ezt, csak hogy nem szólottak úgy hozzád, mint én. Amikor az élet nőtől-nő méhükben és ők ében fekszenek az éjszakában, szívük dobozása szerint az egész földet mozogni érzik; de miért mondják ezt meg neked? Ma kórházban összeomlott a műved... Nem úgy van? Es az asszonyok elmentek, egyik a másik után? Es mit mondtál nekik?

Ketty helyett a barna asszony felelt: — Azt mondta: „Maradjatok nálam, meggyógyítalak benneteket!“

— Es milyen esküvel marasztalta őket?

— Semmiféle esküvel sem — felelte az asszony. Csak ott állott a kapu alatt és úgy szólott hozzájuk.

— Es mivel hasson egy leány az asszonyokra, akikre bánat borult, azok közt a fáradalmak között, amelyeket magára vett? Ezeket azok nem értik, de azokról a fájdalomokról, amelyeket egy asszony a másikkal megosztott, azokról mindegyik tud. Gyermek nem pihent karjaik között, az anya pillantása nem világol szeméből, milyen varázssal akarsz hát

az asszonyokra hatni? Azt mondták, hogy az orvossgaid meg vannak babonázva és hogy méhüknek gyümölese torzalakká lesz... Most tudsz hát te az élet és a halál forrásáról, hogy másmilyené tedd őket? Iskoládnak a könyveiben, tudom, az van megírva, hogy az ilyen dolgok nem történhetnek meg, de mi asszonyok nem olvassunk könyvet, nem az életről tanuljuk az életet. Hogyan irányíthatja az akaratunkat az, aki csak könyvekből tanulta? Az isteneknek kellene melléje állani, az istenek pedig távol vannak. Az éledelet arra szentelted, kis nővér, hogy az asszonyok javára légy... de mikor leszel magad asszonygy?

Elhallgatott. Ketty feje a királyné ölében volt eltemetve s nem emelte fel.

— Ah! — mondotta a barna asszony. — Asszonyi méltóságom jele fejemről eltűnt, karom az ávegabroncsok eltörték és pillantása bajt jelent a férfinak, aki utra kel. Amíg csak élek, magányosnak kell maradnom, magamnak kell kényeremet megszereznem és a halottakra gondolnom. De ha tudnám, hogy minden kint még egyszer kell elszenevdenem, tiz esztendő helyett egy alatt, mégis megköszönném az isteneknek, hogy szeretetet ajándékoztak nekem és gyermeket. Akarja-e ezt kisasszony jutalmul venni azért, amit a ferjemért tett? „Egy vándorló lelkész, egy gyermektelen anya és egy kő a vízben, azok együvé tartoznak“, mondja a mi népünk. Mibe akar most fogni a kisasszony? A királyné az igazat mondotta. Az istenek és bölcseséged, amely messze felül mulja a leány bölcseséget, segítettek meg eddig. Ennek tanuja vagyok én, aki körülöttem voltam és cselekvésedet láttam. De az istenek figyelmeztettek, hogy az ő segítségük véget ért... mi marad aztán a számodra? Elet-e az ilyen a te számodra? Nincs-e igaza a királynénak? Ó, aki itt magányosan ül és semmit sem lát a világból, látta azt, amit én láttam és tudta, hogy én nap-nap után a betegeknel láttalak... Kis nővér, nincs-e ez így? (Folyt. köv.)

az első vállalat sikeres megvalósulhatását illetőleg, amely vállalatnak, hogy akképp sikerülhessen, amiként azt a megyebeli gazdák óhajtották, első és legfőbb érdeke az volt: hogy a morvaországi cukorgyárosok a honi hatóságok részéről előzékeny támogatásban ne részesüljenek, s e támogatásban bizva, ne támadhassák érzékenyen a lét siáidumában azt a vállalatot, amelynek nem káros, hanem kizárólag kedvező viszonyokra lett volna szüksége, hogy kitűzött célját sikerrel el is érhesse.

A Wolf cég, a hatósági támogatás tudatától eltelt morvák részéről legelső sorban, mint tökélygyenge cég lett kihíresztelve, s miután e híreket szárnyra bocsátották, mindjárt hevenyében próbálták rajta eret vágni: — versenye keltek a répnak megajánlásában, hallatlan magasra csigázván az árakat.

Az ilyképp csaléteknek kitett gazdaközönség, látva a hatósági rokonszenvet, amelyely a morvák oly fenségesen tüntettek, — minden kínálkozó alkalmat felhasználva, hogy a kevésbé előnyös szerződésekből kibújhassék s az előnyösebbet megköthesse.

De mert látták a morvák, hogy e hallatlanul magas répaárak dacára is oly répaemennyiség felett rendelkezik a Wolf cég, amely teljesen elegendő a tervbe vett cukorgyár üzemének zavartalan folytatására, s hogy a közönség egyre inkább győződik meg a Wolf cég tökélyessége felől, s a tervbe vett gyár szakadatlan épül a Wolf cég erejéből: megmástította hadi tervét, s a helyett, hogy a főispánnal kötött szerződés alapján egy gyárépítéséhez más helyen fogott volna hozzá — alkudozásokba bocsátkozott a Wolf céggel fuzió érdekében.

Csak a vaknak lehetett nem látnia az előre kiszelt harciomodort; — csak a jóhiszemű, de kellőleg az e kategóriába eső emberek ismeretével nem bíró férfi hihetett a morvák mezes zavainak.

A morváknak soha nem kellett, s nem is fog kelleni Magyarországon egy cukorgyár, van nekik elég gyáruk otthon, de az kell nekik: hogy Trenésen vármegyében ne legyen gyár, s az ottani répa Morvaországba vándoroljon továbbra is. S mert ez volt s ez ma is a szándékuk; s mert a 300.000 koronájú biztosíték elvesztése bőven felér a hazzonnal, amelyet ők a megyebeli cukorgyári aspirációk teljes megsemmisülése árán bizton elérhetnek: alkudozásokba bocsátkoztak a Wolf céggel, illetve a gyárat építő Wolf Ernő és Lipót testvérekkel.

Wolf Jenő és Lipót, akik komolyan tervbe vett vállalatukat minden tekintetben szilárd alapokra fektetni óhajtották, — eltelve a tudattól, hogy a Vág-völgyének nemzetgazdasági érdekeit csakis egy nagyterjedelmű és nemzeti irányban vezetett gyár képes célirányosan szolgálni: alkudozásaikban erőlyesen kijelentették, hogy csakis az esetre hajlandók a morvákkal egyezésre lépni, ha megelégszenek azzal, hogy a vármegyei répaipartermének csak kisebb része vitessék ki, nagyobb része pedig a megyében feldolgoztassék s amennyiben a gyár tőkájében is részt venni óhajtanának, azt csakis olyképp hajlandók megengedni, hogy a gyárban a magyar, illetve a Wolf-testvérek befolyása legyen a döntő.

Látva a morvák azt, hogy a Wolf-testvérek álláspontja érdekeiknek teljes elnyelését jelenti s ők urak többé e jó hazában nem maradhatnak s a gyárat agyon nem üthetnék, — újból megváltoztatták haditervüket s a helyett, hogy a dolgok ily állásánál a főispánnal ígért gyár építéséhez nyultak volna: családi vizslyát idéztek elő a Wolf-családban, ily uton remélvén céljukat elérhetni.

A mire a morvák számítottak, az mind be is következett, de miért?

Híába menti a „Vág-völgyi lap“ az események bekövetkezésében részesekeket, — a tények hatalmas logikája erősen gyengíti védőbeszédét.

A tények mind nem következtek volna be, ha meg nem történik — s itt újból hangsúlyozzuk, hogy ebben a vármegyei főispánjat részessége dacára a legkevésbé okoljuk — a végzetes szerződés a morvákkal, s evel nyeregbe nem ültették a *morva lovas*, aki hason módon végig nyargalt Trenésen vármegye Vág-völgyén át a legközelebbi multhban, rombolva-pusztítva mindent, ami kitűzött céljában akadályul esett.

A vizslyát megvan, de csak egy időre, mert e fölülte nemzeti irányu törekvésben csak egy lehet a győztes: a honi érdek!

A honi magasatos érdek képviseletében jelenik meg e csatatéren Wolf Lipót ur, az első „vág-völgyi cukorgyár“ alelnöke, aki félretelve az egyéni önérdéket, s eltelve a cél nagy és szép voltának a tudatától, félre tesz családi érdeket, s kockáztatva a legédesebb vérbeli kötelékeket, a biztos alapokra fektetett vág-völgyi cukorgyár részvénytársaság anyagi megtesterülését: a tr.-teplai cukorgyárat meg akarja valószínűsíteni, még pedig a magyar befolyás épségben való megóvásáért.

S ezen válságos és elmélet-testet gyilkoló harc-

ban mit kért e nemes és hazafias lélek azon vármegyétől, amelynek érdekében ő annyit kockáztat? ...

Kérte az erkölcsi támogatást a főispántól, s a vármegyei, első sorban arra hivatott gazdasági egyesületét.

S megkapta? — Nem. Vérlázító meggondolni, hogy mennyire súlyosde tek erkölcsének a honi érdek veszedelmében!

Késégsébejtő tudni azt, hogy bármerre fordulunk e hazában, — érezzük a nyomást, amelyet az idegen reánk gyakorol, de erő és akarat sehol nem nyilvánul, amelylyel el lehetne ényesztetni azt, ami örökveszedelmet rejt reánk nézve, és sebet ejt testünkön!

A főispán nem adja meg az erkölcsi támogatást, mert egyaránt lekötötte magát a Wolf testvéreknek és a morváknak, tehát indifferensnek kell lennie; mert már benne van a hálóban, amelyet a bölcs feléje vetett s ezt még értjük, bár felette sajnáljuk.

De miért tagadja meg az erkölcsi támogatást a vármegyei gazdasági egyesület? Azért, ez volt a válasza, mert meg nem kérdezte a megyebeli mezőgazdák kérelmére vonatkozólag a főispán véleményét.

De minek is kérdezte volna, mikor tudta, hogy az mily helyzetben van?

S ha tudta, mint a hogy tudta: mért volt oly gyenge egy oly fontos petiumra érdem szerinti választ nem adni?!

Vagy tán azt akarta elhitetni a gazdaegyesület a megyebeli közönséggel, hogy ninosen tudomása a morvák akciójáról, s ez irányban a főispán ur részéről óhajt informáltatni?

No már csak ily szűk látókörrel nem fog akarni tanúságot tenni az egy vármegyére pusztán kiható egyesület, s főleg nem a jelen ügynél, amelyről még a házi veretek is csiripelnek a háztetőn!

Tény az, hogy a nagyérdemű egyesület is, bár talán akaratlanul, de gyengeségében szintén a morvák malmára hajtotta a vizet s ezáltal nem dicsőreles módon igyekezett Wolf Lipót ur hazafias törekvését megkönyviteni.

Ilyképpen állván az első trenésenvármegyei cukorgyár ügye, a mi részünkről Wolf Lipót urat, aki nem pusztán a magyar érdek védelmét eszközi, hanem ezen nemes törekvésében egyuttal a jó hírnévnek örövendő közönséggel eddiggel szennytelen reputációját is védi, csak a legmelegebben üdvözöljük s reméljük, hogy a vármegyei hatóságok válvtelve a mezőgazdákkal versenyezni fognak abban, hogy e tetterős férfiú a magyar érdek védelmében kifejtett harcában a győztes pályabérét vihesse el.

Ezt reméljük erős hittel, mert meg vagyunk győződve, hogy a Wolf-cég bármely embere adott szavának mindenkor eleget tud tenni, mert erre épp úgy képesíti ismert becsülete, mint ugyancsak ismert anyagi eszközei.

Ipar- és kereskedelem.

Kamarai gyűlés. A miskolci kereskedelmi és iparkamara október 31-én tartotta *Radvány István* elnökele alatt első őszi ülését a tagok élénk részvétele mellett. Előnk mindenekelőtt melegen emlékezett meg a miskolci kereskedelmi kongresszus fényes lefolyásáról. Majd jelentette, hogy a kamara által évek óta sürgetett interurbán telefon Miskolc állomása 26-ikán megnyitott. Az ülés szükségesnek tartja az ipari törzskönyveknek a kamara által való vezetését, mert nemcsak országos érdek, hanem helyi érdekeink által is indokolt a szükséges nyilvántartás, mely eddig ninos meg. *A tisztességtelen verseny* ellen alkotandó törvény több irányban tartja módosítandónak, illetve világosabban szövegezendőnek. Letárgyalta a kamara 1901. évi költségvetését, mely 5%-os illetékkel változatlan hagyásával 35.894 korona bevétellel szemben 80.609 korona kiadással állapított meg. Szakoktatási célokra 4000 korona fordították. A kamara a kereskedő- és iparossegédek, valamint fiatal mesterek szakszerű továbbképzésének ügyét országosan szervezendőnek tartja és a szervezést saját kerületében meg is kezdi.

A sekély Tisza. *Szegedi leveleznök* írja: A szegedi rakparton, eltekintve a közraktárakban levő készletektől, százezer métermázsára menő gabona áll elszállításra készen. A Tisza vize oly sekély, hogy rendes hajórakományokat rajta továbbítani lehetetlen. Ily kis vizállás emberemlékezet óta nem volt. Érzékeny veszteséget jelent ez a kereskedőkre. Loginkább a gabonakereskedőket sújtja a hajófuvarozás fennakadása, mert az elszállítás nehézsége következtében a vásárlás is pang ugyanannyira, hogy ezáltal az árak tetemesen esökkentek. A közlekedési nehézség tavasz előtt aligha ér véget, mert idestova a hajóközlekedést egyáltalában beszüntetik.

Sorsolás. Az 1860-iki államsorsjegyek mai buzásán a 600.000 koronás főnyereményt a 6743 sor. 10 sz. sorsjegy, a 100.000 koronás főnyereményt a 2662 sor. 2 sz. sorsjegy, az 50.000 koronás főnyereményt a 2638 sor. 7 sz. sorsjegy nyerte. 20—20.000 koronát nyertek: 1730 sor. 14 sz. és 9396 sor. 17 sz., 10—10.000 koronát nyertek: 47 sor. 17 sz., 1367 sor. 7 sz., 1988 sor. 7 sz., 2062 sor. 8 sz., 2290 sor. 1 sz., 2675 sor. 10 sz., 5691 sor. 11 sz., 6665 sor. 20 sz., 7128

sor. 7 sz., 14789 sor. 18 sz., 14959 sor. 17 sz., 16004 sor. 8 sz., 16385 sor. 15 sz., 17678 sor. 20 sz. és 17835 sor. 15 sz.

Fizetőkép telenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetőkép telenségeket jelenti: *Kertay Sándor és Társa* kereskedőcég Budapest, Pohl Károly vegyeskereskedő Neuhaus, Gnivich Debora Gorlice, Reska Hubert vegyeskereskedő Bécs, Podmol József cipész Leipnik, Bohac Ottilia kereskedőnő Oriau, Wurzinger Vince és Orsolya Knittelfeld.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben pénzben 42.— korona, áruban —.— korona. Bécsben 42.20, illetve 48.— korona.

Borjüvadás. 1900. évi november hó 2-án. (A budapesti marhavásártéri vásártéri pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belsődi 60 borju 351 drb, leölt borju — db, bécsi 60 borju — db, — db, horvát, nővendék marha 17 darab, bárány 60 — darab, leölt bárány — darab. Árjegyzés azonos tételekből: Árjegyzés. Belsődi 60 borju I. r. 80—90 l-ig, II. r. 68—78 l-ig, kivételes 100 f. 1 kilónként, leölt borju — f-től — f-ig, I. r. — f-től — f-ig, kivét. — f. kilónként, levonás nélkül. Bécsi leölt borju — f-ig, nővendék marha — f-től — f-ig, I. r. 56—64 — f-ig, II. r. 45—52 f-ig, 1 kilónként, silányabb — f-ig. Bárány 60 — k., eölt bárány — k., kivételes ár — k-ig páronként. A vásár irányzata lanya volt, az árak változatlannak maradtak.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ierenvárosi petroléum-rakodónál lévő székes-lővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1900. évi november 2. Készlet 1478 darab. Erkezett 1096 darab. Összesen 2574 darab. Eladott 1200 darab. Maradt 1374 darab. — Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 60—92 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 82—98 koronáig, 300—350 kgr. súlyban 84—98 k-ig. Öreg nehéz páronként 200—500 kilós 80—90 koronáig, Malac 50—100 kgrig 72—80 korona. A vásár hangulata lanya.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, november 2.

Mérsékelt vételkedv és kínálat mellett a forgalom 15.000 métermázsát tett, amelyek változatlan áron kerültek eladásra. Középes minőség iránt nem volt érdeklődés. Egyéb gabonaneműekben gyenge volt a forgalom. Rozsban volt némi forgalom változatlan árakkal.

Eladatok:
Buza, Tiszavidéki: 500 mm. 79 k. 8 K. — f., 300 mm. 80 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 600 mm. 79 k. 7 K. 92 1/2 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 1200 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 600 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 72 1/2 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 60 f., 60 mm. 77 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 85 f., 150 mm. 76 k. 7 K. 35 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 40 f., 200 mm. 74 k. 7 K. 25 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 25 f.

Fehérmegyei: 100 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f.
Szekesői: 1200 mm. 79 k. 7 K. 65 f.
Erdélyi: 100 mm. 77 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 45 f.

Bánási: 2500 mm. 78 k. 7 K. — f.
Pestmegyei: 100 mm. 79 k. 7 K. 60 f., 350 mm. 77 k. 7 K. 6 1/2 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 2100 mm. 75 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 80 f.

Raktárból: 1500 mm. 80 k. 8 K. 05 f.
Mind három hónapra.
Rozs: 100 mm. 6 K. 85 f., 100 mm. 6 K. 77 1/2 f., 100 mm. 6 K. 80 f., 100 mm. 6 K. 85 f.
Zab: 150 mm. 5 K. 25 f., 100 mm. 5 K. 57 1/2 f., 200 mm. 5 K. 80 f.

Készpénzfizetés mellett.
 A készru hívatolási jegyzése a budapesti áru-és értéktözsde szokásai szerint, készpénzben 50 kilogrammonként — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u d a p e s t	Kiló	Kilogramm ára		Kiló	Kilogramm ára		
		K-től	K-ig		K-től	K-ig	
Tiszavidéki	0	75	7.20	7.85	79	7.65	7.90
"	"	76	7.35	7.90	80	7.75	7.95
"	"	77	7.45	7.90	81	—	—
"	"	78	7.60	7.70	82	—	—
Fehérmegyei	"	75	7.15	7.35	79	7.55	7.80
"	"	76	7.35	7.50	80	7.75	7.85
"	"	77	7.40	7.60	81	—	—
"	"	78	7.60	7.70	82	—	—
Pestvidéki	"	75	7.15	7.35	79	7.55	7.80
"	"	76	7.35	7.45	80	7.65	7.75
"	"	77	7.45	7.50	81	—	—
"	"	78	7.60	7.60	82	—	—
Bánási	"	74	7.30	7.50	79	7.60	7.75
"	"	75	7.30	7.60	79	—	—
"	"	76	7.40	7.50	80	—	—
"	"	77	7.45	7.60	81	—	—
"	"	78	7.60	7.60	82	—	—
Bácskai	"	73	7.10	7.25	78	—	—
"	"	74	7.25	7.35	79	—	—
"	"	75	7.40	7.45	80	—	—
"	"	76	7.45	7.55	81	—	—

Egyéb gabonaneműek	Kiló	Kilogramm ára			
		K-től	K-ig		
Rozs	uj	eibrendű	70—72	6.25	7.05
"	"	másrendű	—	5.80	6.90
Árp	uj	telepény	60—65	5.90	6.10
"	"	égetni való	62—64	5.60	6.20
"	"	sőrifőzre való	64—66	—	—
Zab	uj	—	30—41	5.80	5.75
Tengeri	uj	másonál	—	5.25	5.45
"	"	—	—	5.30	5.50
Képos	uj	képos	—	15.—	15.50
"	"	bánási	—	—	—
Köles	uj	—	—	5.50	5.70

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Aida.

Opera 4 felvonásban. Zenéjét írta Verdi. Szövegét szerzerzte Ghislanzoni.
Személyek:
A király Korai Radames Alberti
Amneris Bartolucci Ramphis Szendrői
Aida Vasquez Amansoro Várady

Kezdete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Éjféli után.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta Hajó Sándor.
Személyek:
Füzes Róbert Dezső Blanka Hettyei
Ella Alsözghi Halmás Jenő Nádai B.
Nelli Török I. Szeredi Horváth
Emődy Császár A háziúr Kőrösmezői
Mereánszky Gyenes Házikisasszony Vizvári M.
Paulich Hetényi Egy ur Zilahi
Sárközy Ujházi Éjféli alak Faludi

Kezdete 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Angot asszony lánya.

Vig opera 3 felvonásban. Szövegét írták Clairville, Siraudin és Koning. Fordította Vezéri Odón. Zenéjét szerzerzte Charles Lecocq.
Személyek:
Angot Clairette Szyver Cadet Kunosi
Lango Margó Buteux Erdős
Pomponnet Girón Vilmos Sarlat
Ange Pitou Palásthy Louchard Mátray
Larivaudière Sziklai Huszártszt Odry
Brémitz Füreidi Amaranthe Láng

Kezdete 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Énekek éneke.

Dramolett 1 felvonásban. Cavallotti nyomán írta Radó Antal.
Személyek:
Ránki Gál Dénes Bihari
Márta Nógrády

Utána:
Először:
A farkas.

Népdráma 2 felvonásban. Irta Giovanni Verga. Fordította Radó Antal.
Személyek:
Lena Jászai Cardillo Kazaliczky
Mara Szerémy Neli Bárdi
Nanni Lasca Góth Grazia Varsányi
Janu apó Balassa Lia Nógrády
Flomena néni Nikó L. Marelba Szerémy
Bruno Tapolczai Nunzio Nánásy

Kezdete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Maiak Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.
Személyek:
George Preston Tollagi Jung-Si Rózsa G.
Poppy, leánya Bárdi G. Mi-Kui Tallian
Bobbie, fia Raskó Szin Nyiri C.
Dudley Fedák Pin-Szing Szécsi
Yen-Ho Németh Szi-Kiang Nyóki
San-Toy Kürty Hu-Ju Kaposi
Csu-Li Kovács Kínai császár Ujvári
Benson Szirmai Szing-Hi Szordahelyi

Kezdete 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Páris 1900-ban.

Irta: Salamon Odón.

Kezdete 1/2 8 óraker.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. november hó 3-án.

Az egér.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Palleron. Fordította: Fái J. Béla.
Kezdete 7 óraker.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.
Hatásos siker a szenzációs novemberi műsorának.
Uj! Mulató! Uj!

Paquette Gabriella k. a.

Franciaország legjobb komikus excentrikusnője.

Cronin Moris ur A. és S. Linne világhírű club jongleur. Berlin legjelesebb jellemduettistái.

Mario G. ur A 3 Almasio az ő 4 orás fenomenálisan idomított párducaival. akrobatikus zene bál-jelenet.

A 3 Behrwall Carlsen Litte jeles műtornások, a függő kötélen. tánc-parodista

ugymint az összes művészek. Holnap vasárnap délután 1/2 1 óraker nagy gyermek előadás

tel helyarátkal egész új válogatott családi műsorral. Jegyek elővetelben kaphatók Weiss A. dobány nagy-társada, Károly-körút 26. és a Mulató nappali pöztáránál.

SZABÓ JENŐ

fehérnemű-gyára,

angol, francia uri divat és kalap raktár Budapest, V., Marokkói-utca 1.

Legjobb szabásban kezeség mellett készít Schroll-féle sifonból férfi kelengyét. Ezenkívül más raktárt tartok: legújabb divatú nyakkendők, kötött és bőrköttyűk. Dr. Jäger tanár-féle gyapjú alsóruházat. Vászón és batizet szebkendők. Főrl- és női esőköpenyek vízhatlan szövétből. Selyem esernyők. Vidéki megrendelések utánvétellel, meg nem felelő árúkkal készséggel visszavételnék. Kiváratra árjegyzékkel szolgálnok.

ZENEMŰ-

katalogus dalok zongorára humorosak harmonium karok hegedű kettős, hármás tanulmányok cello kitér, húsnias stb. külföldiek gitár zenekar ingyen és bérmentve.

OTTO MAASS zeneműkereskedés és raktár BECS VI. 2. Mariahilferstrasse 91.

Az elvek.

Sok ember csak azért vall elveket, hogy elvitelenségét titkolja. Azért aztán csodálkozik, hogy elvei dacára nem boldogul. A ki tehát kifogásnak az elvet használja, hogy nem vásárolt osztálysorsjegyet, az csak önmaga ellen vét, mert kizárja ezzel azt a másik igazán aranyat érő elvet: hogy a Hecht Bankháznál kell azt vásárolni. Aki Hecht Bankháznál vásárolt osztálysorsjegyet, az a szerencse kedvezéséből nyereményhez jut, mint ez az utóbbi időben olyan gyakran bebizonyult és ottkor csak ezt az egy elvet valja: Vásárolj osztálysorsjegyet a Hecht Bankháznál, Budapesten, Ferenciek-tere 6. Hazán már november 15. és 16-án. Sorsjegyek ára: egész 6 frt; fél 3 frt; negyed 1 frt 50 kr.; nyolcad 75 kr.

PUTZER pince-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este SCUREYER, a perzsa sah által kitüntetett hegedűművész hangversenyez. - Számos látogatásért eszedik.

Putzer György vendéglo.

Ferenci kávéház

(Ujvilág és Rostély-u. sarkán.)

Budapest legkellemebb szórakozó helye a fővárosba érkező idegenek találkozója Csóka közkedvelt zenekarának hangversenye. Hűdég buffet. - Mérsékelt árak. Egész éjjel nyitva. - Figyelmes kiszolgálás. Gross Odón, kávé.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig. az Erdélyi Mintavendégloben, VI., Dalszínház-utca S. (az Operaház mellett).

FOLIES CAPRICE.

Előleges jelentés!

Hétfőn, november hó 5-én lép fel először a volt főhadnagy

Dumek és arája

(Margherita e Giuseppe di Gianotto)

Ma fellep

FIFI LUX

kitünő excentrique és

MILA MAY

bájos szubrett. Mindkettő először Budapestén.

Továbbá:

Mary Bartelli.

Bühözatok:

A bankóhamisítók.

A Knopfloch család.

Végül:

Aphrodite.

Előadás után cigányzene pompás

téli kertben.

Legszebb Legjobb Legolcsóbb PAP PAP PAP

összehajtható vaságy 8 db	10.-	1 acél sodrony ágybetét	5.-
kivethető matraccal	10.-	1 tengerifő matrac	4.50
1 rongge paplan	1.80	1 áfrizsno	5.-
1 csechmir paplan	2.80	1 löszár	12.-
1 szatin	3.80	1 talbak köpör függöny	8.-
1 atlasz csechmir	4.80	1 nagy szobaszőnyeg	2.50
1 selyem atlasz paplan	8.50	2 ágy, 1 asztalterítő boursé	5.50
1 fodros selyem ál. papl.	13.50	2 - 1 gyapjú	12.-
1 jó vászon paplan	2.-	1 nagy szobaszőnyeg	2.50
1 - - - - - ágy	1.80	1 - - - - - I.	5.30
1 finell ágytakaró pokróc	2.30	1 ágyrögle I.	0.85
1 gyapjú	5.50	1 tapaszty ágyrögle	1.30
1 jó kőpokró	1.60	1 mir. jó futószőnyeg	40
1 teli pokróc	4.60	1 - - - - - miniatúrt	75
1 szép álli szőnyeg	7.50		

GICHNER JÁNOS

paplan, matrac, és kárpitok árú, szőnyeg, függöny, vasbutor, stb. nagy raktár. Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszékölőtetnek, nem tetsző árúkat kicseréltetnek, vagy a pénz visszatartik.

Sternberg Armin és Testv.

cs. és kir. udvari hangszergyár.

Központi főraktárában: Kerepesi-ut 36.

Gimbalmok

szép, erőteljes és csendű hanggal kaphatók 35 fűtől felj. 500 fűtől.

Külön zongora-termek: hol a leghíresebb zongorák jutányosan beszerzettek: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-körút sark) Zenepalota. Árjegyzék egészen díjmentes.

Butor

kézpénzért vagy

részletfizetésre

legolcsóbban

FUCHS

BÓDOG-nál

BUDAPEST, József-körút 26.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Meghívás.

A „Vágvölgyi cukorgyár részvénytársaság” Trencsén-Teplán t. c. részvényesei folyó évi november hó 21-én d. u. 1 óraker Trencsénben a Bárány szálló termében tartandó

rendkívüli közgyűlésre

ezennel meghívotnak. E közgyűlésen résztvenni szándékozó minden részvényes tartozik ideiglenes részvényjegyeit f. évi november 11-től november hó 17-ig

Trencsénben a trencsényi hitelintézetnél letenni, a hol a közgyűlésre szóló igazolványok kiszolgáltatni fognak.

Napirend:

A társaság feloszlására vonatkozó indítvány. Trencsén-Teplán, 1900. évi október hó 31-én.

Az igazgatóság.

Állandó nagy butor-kiállítás.

Kizárólag csak magyar műipartermékek, melyeknek a valódiságáért kezeskedünk, ugyszintén saját készítenyű kárpitozott butorainkat a n. é. butorvásárló közönség b. figyelmébe ajánljuk. Dus vas-laszték található szilárd és modern stíli háló-, ebédlo-, forró-szoba és szalon-borendezésekből, valamint bármely egyes butoradarakból, a legkicszerűtől a legismomább kivitelig, minden versenyt földülműlő olcsó árakon. Kérjük az igen t. közönséget saját érdekében, ezen kedvűnk alkalom föl-használatát és szükséges butoradaráit nálunk beszerezni. Hazafias tisztelettel

PATYI TESTVÉREK kizárólag csak VIII., Kerepesi-ut 9a. Pannónia-szálló mellett.

Nagy butor-album 1 korona beküldése mellett tereljegyekben bérmentve.

MERCUR
BUDAPEST,
IV., Váci-utca 37. sz.
Az ország legszerencsésebb
Osztálysorsjegy elárusítóhelye
Pontos kiszolgálás, legmesszebbmenő előnyök.

$\frac{1}{2}$ sorsjegy = 12 korona.	$\frac{1}{2}$ sorsjegy = 6 korona.
$\frac{1}{4}$ sorsjegy = 3 „	$\frac{1}{8}$ sorsjegy = 1.50 „

Megrendelések legcélszerűbben postautalványon.
Utánvételrendelések elkerülendők.

Osztálysorsjegyek

BANK- és váltóüzlet részvénytársaságánál

72824/900 számhoz.

Bérbeadási hirdetmény.

A vallásalap tulajdonát képező, Borsodmegye Ládháza község határában fekvő, mintegy 441 ^{339/1200} holdat tevő földbirtok 1901. évi október 1-től 1913. évi szeptemb. hó 30-ig, vagyis 12 évre, Budapesten a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium IX. ügyosztályában 1900. évi december hó 4-én tartandó zárt ajánlati verseny útján haszonbérbe fog adatni.

Az 1 koronás bélyeggel és 1000 korona bánatpénz letételét igazoló pénztári nyugtával ellátott zárt ajánlatok

1900. é. dec. hó 4-ik napjának déli 12 órájáig

a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium segédhivatali igazgatójánál nyújtandók be.

A részletes haszonbérleti és versenytárgyalási föltételek a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium segédhivatali igazgatóságnál és a borsodmegyei Sajólad községben levő közalapítványi ispánságnál betekintheők.

Budapest, 1900 október 19-én.

A m. kir. vallás- és közokt. minisztériumtól.

GAEDICKE-nél
már kétszer nyerték a
600.000 kor. jutalmidjait

GAEDICKE-nél
már kétszer nyerték a
400.000 kor. főnyereményt

Gaedicke szerencse-gyűjtődéje

ismét a legnagyobb nyereménysikereket érte el.

A 400.000 koronás főnyereményt

a 11119 számra esett és így két ízben Gaedicke szerencse-gyűjtődéjében nyerték.

Utalvaaz eddig elért óriási nyeremény-sikerekre, ajánlok az **1900. november 15 és 16-án** kezdődő 7-ik magy. kir. szab. osztálysorsjátékhoz eredeti sorsjegyeket

egy egész	egy fél	egy negyed	egy nyolczad
12.-	6.-	3.-	1.50 koronáért

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 17.

Gaedicke A.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

GAEDICKE-nél
már kétszer nyerték a
100.000 kor. főnyereményt

GAEDICKE-nél
már háromszor nyerték a
60.000 kor. főnyereményt

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel terhaknál és nőknél: húgycsőfolyást, hólyagbajokat, bujakeros sebeket, syphilit, ennek következményeit, makacs borbajokat és az ünterőzéstől támadt idegbetegségeket.

Meglepő az remény férfui gyengeségnél (impotentia) ugy fiatal, mint öregobb egyéneknél. Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető. Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszernek.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet).

Bejárát a lépcsőnél. Külön várótermék. Rendelés délelőtt 9-3-ig, este 6-8-ig.

Millió embernek a Schneider-féle Páfrány-tokosokák (Galandécelhajtó)

általán vissza teljes egészségüket.

Pántlika gilisztá fejes-től a páfrány-tokosokák által-fájdalom nélkül (6 perc) alatt teljesen elhajtják. E kitűnő gyógyszer nemcsak a galandféregben, hanem gyomor-bajban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. A páfrány-tokosokák nem ártanak, his a főreg nincs is jelen. Rendelésnél az előző-kor megjelölendő.

Egy eredeti doboz postai úton-értel 8 korona, a pecsa előleges beküldés-vel 7 korona használati utasítással együtt.

Egyedül valódi kapható:

Schneider József gyógyszerésznél
Nesica, fő-utca 105.

6 es. és apost. kir. Felsőnének legfelső elhatározása folytán.
A közös katonai celokra szánt

XXI. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen - Ausztriában törvényeszerűleg engedélyezett - egyedüli pénzsorsjáték közszépben 1812 nyoreményt értelmű 418.640 korona értékben.

A Főnyeremény 200.000 koronára rüg.

A nyeremények kifizetését a cs. kir. lottóvédek kezeshetik. A húzás visszavonhatatlanul 1900. évi dec. hó 13-án fog megtartatni. - Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjáték osztályánál I. kerület, Riemer-utca 7-ik szám. alatt, lottógyűjtődekben, dohánytörzsdékben, adó-posta-, távirat- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játék-tervek sorsjegyvők részére ingyen adtatnak ki.

A sorsjegyek portmentesen küldetnek szét.

A cs. kir. lottóvédeki igazgatóság államsorsjátékok osztálya.

